

2024-12-28

Vem mördade sannolikt Olof Palme?

– en PM av Göran Lambertz

(preliminär version)

INNEHÅLL

1 Inledning	3
2 Tabeller med bevisning för de fem spåren	5
2.1 Inledning	5
2.2 Christer Pettersson	5
2.3 Stig Engström	11
2.4 Christer Andersson	14
2.5 Sydafrikaspåret	16
2.6 Annan konspiration	21
3 Matematisk bevisvärdering av spåren	26
3.1 Inledning	28
3.2 Christer Pettersson	30
3.3 Stig Engström	34
3.4 Christer Andersson	37
3.5 Sydafrikaspåret	40
3.6 Annan konspiration	44
3.7 Sammanfattning av de beräknade bevisvärdena	47
4 Kort bevisbedömning av spåren utan siffror	48
4.1 Inledning	48
4.2 Christer Pettersson	48
4.3 Stig Engström	48
4.4 Christer Andersson	48
4.5 Sydafrikaspåret	48
4.6 Annan konspiration	48
5 Sammanfattning och slutsatser	50
Bilaga 1: Några omständigheter som inte tas upp i tabellerna	51
1 Hur såg mördaren ut och hur var han klädd	51
2 Eventuella kontakter före skotten	54
Bilaga 2: Om bevisvärdering med Bayes sats	56
Bilaga 3: Källförteckning	59

1 *Inledning*

Huvudsakligt innehåll Den här promemorian är ett försök att bedöma bevisningen mot olika tänkbara Palmemördare. Jag försöker inte göra prövningarna så som en domare ska göra utan i stället matematiskt. Jag gör, så gott jag som icke-matematiker kan, en sannoliketskalkyl baserad på den allmänt godtagna "Bayes sats" och försöker alltså sätta siffror på bedömningarna. I ett särskilt kapitel gör jag också korta bevisvärderingar utan siffror, ungefär så som en domare ska göra men väldigt mycket kortare.

Protester är en del av processen Jag är medveten om att det kommer att bli många protester mot mina bedömningar. Att efter hand ta hänsyn till sådana protester är ett viktigt syfte med promemorian. Så småningom kan vi som har olika uppfattningar kanske närma oss sanningen ytterligare genom fortsatta sakliga resonemang om de olika bevisen och omständigheterna. Säkert blir vi aldrig helt överens, men min ambition är i alla fall att försöka presentera bedömningar som inte ska kunna beskyllas för osaklighet eller förutfattade meningar.

Värdet Palmemordet och utredningen efter det kommer sannolikt att finnas som ett sår i Sverige under mycket lång tid. Och då är det rimligen bra att det finns en i princip objektiv och rimligt professionell genomgång av bevisläget att tillgå, kanske flera. Även om min genomgång kommer att accepteras av långt ifrån alla, är det min ambition att de flesta ska uppfatta den som ett ärligt försök.

Problemet att bedöma betydelsen av fakta Ett uppenbart problem vid en sådan här genomgång är att det aldrig går att enas helt om betydelsen av vissa fakta. Vilken roll spelar det t.ex. att Lisbeth Palme sa att mördaren hade blå jacka? Hur ska vi se på de observationer som tyder på att Lisbeth och Olof Palme hade sällskap med mördaren ett kort stycke innan skotten kom? Hur säkra kan vi vara på i vilken ordning skotten kom? Är det säkert att de kulor som hittades vid mordplatsen kom från det vapen som Olof Palme sköts med? Och så vidare. Jag försöker så gott jag kan ta hänsyn till osäkerheter av detta slag.

Metod och avgränsning Jag har utan anspråk på fullständighet men med ambitionen att vara helt objektiv gått igenom det material som jag har haft tillgång till. Nedan noterar jag viktiga bevisfakta och betydelsefulla omständigheter i övrigt i tabeller. Så gör jag för att materialet och bedömningarna ska bli så tydliga och överskådliga som möjligt. Det är en tabell för vart och ett av de fem huvudspår som får sägas vara aktuella i dag: 1. Christer Pettersson 2. Stig Engström 3. Christer Andersson 4. Sydafrikaspåret (kanske med viss svensk medverkan) 5. Annan konspiration (kanske med inblandning av svensk polis och/eller militär). Utifrån tabellerna gör jag sedan en samlad bedömning av misstankarnas styrka. I en bilaga till promemorian noterar jag ett antal fakta som jag inte tycker platsar i tabellerna med den avgränsning som jag gör (se följande stycke).

Ytterligare avgränsning När jag noterar bevis och andra omständigheter i tabellerna begränsar jag mig i princip till sådant som vi vet och sådant som har relativt stor betydelse för bedömningen av skuldfrågan. Jag försöker alltså avstå från spekulationer och gissningar. Avsikten är att promemorian ska vara en presentation av fakta och ett försök till en rimligt objektiv bedömning utifrån dessa fakta. Det finns ett utbrett intresse av att veta precis vad som hände i detalj, fastän det mesta av det saknar all betydelse för frågan om hur och av vem Palme mördades. Jag tar som sagt upp bara

sådant som har relativt stor betydelse för bedömningen av skuldfrågan och bortser därför från allt som helt eller så gott som helt saknar betydelse för bevisvärderingen.

Närmare om tabellerna Tabellerna har tre kolumner. I den vänstra (1) noterar jag bevis och andra omständigheter till stöd för misstanken i fråga, numrerade från 1 och uppåt utan att numret är uttryck för någon värdering. I mittkolumnen (2) noterar jag *dels* invändningar mot bevisen, *dels* bevis och omständigheter som talar mot misstanken. Invändningarna mot bevisen är noterade i direkt anslutning till dessa, medan de bevis som i övrigt talar mot misstanken är numrerade från 21 och uppåt. Allt detta står alltså i mittkolumnen. I den vänstra kolumnen noterar jag – förutom alltså bevis och andra omständigheter till stöd för misstanken – invändningar mot invändningarna och mot de bevis som talar mot misstanken, alltså de som är numrerade från 21 och uppåt. I den högra kolumnen (3) tar jag in några kommentarer och frågor.

Bevisvärdering med Bayes sats Normalt gör domstolarna inte någon matematisk värdering av bevisningen i brottmål, utan de försöker att utan några beräkningar lägga ihop de bevis som finns och bedöma om det är ”ställt utom rimligt tvivel” att den åtalade är skyldig. Det finns emellertid ett sätt att beräkna bevisvärdet matematiskt, ett sätt som är omgivet av stora svårigheter men som rent matematiskt är oantastligt och som bör användas ibland för att säkerställa främst att man inte tänker fel och/eller övervärderar den bevisning som finns för skuld. Jag försöker i avsnitt 3 i promemorian – huvudavsnittet – att göra en matematisk beräkning av de fem spår som jag valt att ta upp till granskning. I inledningen av det avsnittet presenterar jag beräkningsmodellen lite närmare. I Bilaga 2 finns en ytterligare något fördjupad beskrivning av beräkningsmetoden.

Källor Som källor har jag använt allmänt tillgängligt förundersökningsmaterial och böcker, artiklar, dokumentärer m.m. som är kända och rimligt sakliga. Jag har inte själv läst i förundersökningen förutom i de dokument som finns publicerade och som jag hittat. I slutet av promemorian har jag tagit in en förteckning över källor.

Preliminär version Detta är en preliminär version av promemorian. Den slutliga versionen bör innehålla en betydligt utförligare traditionell analys av bevisningen (avsnitt 4). Jag har också kvar att gå igenom framför allt följande källor noggrannare än jag hittills har gjort:

1. Kari och Pertti Poutiainen, Inuti labyrinten – Om mordet på Olof Palme, 1994
2. Gunnar Wall, Rättsskandalen Olof Palme – Mordet, syndabocken och hemligheterna, 2023

2 *Tabeller med bevis och invändningar för de fem spåren*

2.1 **Inledning**

Det här kapitlet innehåller tabeller för de fem spår som jag tar upp i promemorian. I tabellerna anger jag, för vart och ett av spåren, den viktigaste bevisningen för att ”spåret stämmer”, dvs. bevisningen för att mordet begicks av den som spåret avser. Jag anger också invändningar mot bevisen och omständigheter som talar emot spåret.

Den som är mycket insatt i Palmemordsärendet kommer att tycka att det är mycket som saknas. Det stämmer, och det beror på dels att jag har försökt hålla mig till den bevisning och de invändningar som jag bedömer vara viktigast, dels att jag försökt göra arbetet rimligt hanterligt.

Hur tabellerna närmare bestämt är upplagda framgår av avsnitt 1.

2.2 **Christer Pettersson**

<i>Bevisning för skuld och förstärkande omständigheter; invändningar mot motbevisningen</i>	<i>Invändningar / bevisning mot</i>	<i>Övrigt / kommentarer / frågor</i>
1. Lisbeth Palme pekade ut honom och sa att hon var säker på sin sak.	1 a. Den vittneskonfrontation där Lisbeth Palme pekade ut honom hade stora brister. Hon hade fått veta att den misstänkte var alkoholist, och hennes första kommentar var att ”det ser man vem som är alkoholist”. Hon hade också getts intrycket att misstankarna mot personen var starka och trodde att han var gripen. Men det fanns före utpekandet inte några vägande misstankar mot Christer Pettersson.	När man läser Lars Borgnäs bok ”Olof Palmes sista steg – i sällskap med en mördare” blir man helt övertygad om att Lisbeth Palme dolde något för polisen. Men det är svårt att veta om det har någon betydelse för bedömningen av bevisningen. Det mest troliga är nog att det inte har någon sådan betydelse.
	1 b. Lisbeth Palme behövde se filmen från konfrontationen vid ytterligare ett tillfälle innan hon definitivt bestämde sig för att det var Christer Pettersson som hon hade sett vid mordet. Hon visade	

	en tydlig tvekan vid konfrontationen.	
	1 c. När Lisbeth Palme första gången hördes av en polis på mordnatten (kriminalkommissarien Åke Rimborn) sa hon att det hade varit två personer. Och hon tyckte hon kände igen dem. De hade någon dag tidigare stått och tittat mot makarna Palmes lägenhet i Gamla Stan, sa hon. I det rikslarm som gick ut på mordnatten stod det också att två personer eftersöktes som misstänkta för mordet. Under utredningen mot Christer Pettersson försvann uppgiften om två personer.	Vet vi när uppgiften om två personer försvann?
	1 d. I ett tidigt samtal med Hans Holmér sa Lisbeth Palme att hon trodde mördarna var ”kroater, tyskar, israeler, sydafrikaner eller amerikaner”.	
	1 e. Den man som Lisbeth Palme beskrev som mördaren i det första protokollförda polisförhöret hade påtagliga likheter med vittnet Anders B, som stod i Dekorimahörnan. Och Anders B sa att han upplevde att Lisbeth Palme tittade på honom.	
2. Fyra personer som var vid biografen Grand strax före mordet sa att en man som de hade sett där liknade Christer Pettersson. Och en man som arbetade i ett gatukök längre ner på den västra sidan av Sveavägen sa sig känna igen Christer	2 a. En av de fyra personerna var Roger Östlund. Han ändrade sin berättelse på ett sådant sätt att hans trovärdighet försvann.	

<p>Pettersson. Hovrättens slutsats var att det fanns en ”betydande sannolikhet” för att Christer P befann sig utanför biografen när makarna Palme gick därifrån. (Vittnet Lars E var särskilt starkt.)</p>		
	<p>2 b. Vittnesmålen om Grandmannen och mannen vid kiosken kom först sedan CP blivit misstänkt och vittnena fått se en vittneskonfrontation med honom. Hovrätten skrev att en viss tveksamhet kvarstod.</p>	
<p>3. Enligt advokat Pelle Svensson hade ”bombmannen” (Lars Tingström) gett Christer Pettersson i ”uppdrag” att mörda Palme. Här kan finnas ett motiv. I boken Bombmannens testamente från 2014 visar författarna, Lena Ebervall och Per E. Samuelsson, att det finns en del som talar för att det faktiskt gavs en sådan instruktion och att Christer Petterssons motiv för att mörda Olof Palme kunde finnas i denna instruktion och i hans lojalitet med Tingström. Denne synes ha trott att CP begick mordet pga instruktionen.</p>	<p>3 a. Det kan hävdas att Tingström sannolikt hade ett intresse av att vara en del i den svenska kriminalhistorien och att han därför kanske ville att det skulle vara så som han trodde.</p>	
<p>4. Man har ingen anledning att tvivla på att Christer Pettersson verkligen var upprörd över samhällets behandling av Tingström. Inte heller har man anledning att tvivla på att Tingström var en person som mycket väl skulle kunna be Pettersson att döda Palme.</p>		

5. Han saknar alibi och det finns en del som talar för att han försökte skaffa sig ett falskt sådant.		
6. Christer Pettersson stämmer rätt bra med den gärningsmannaprofil som gjordes.	6 a. Gärningsmannaprofilen tycks ha varit något av ett beställningsjobb, vilket naturligtvis inte i och för sig hindrar att den kan vara riktig.	
7. Det finns en del som talar för att Pettersson kan ha haft ett vapen att skjuta med (s. 336 i Bombmannens testamente).		
8. CP var en person som skulle kunna begå ett sådant dåd, han hade begått alla möjliga brott tidigare och kände väl till området vid Tunnelgatan.		
9. Han befann sig i mordområdet på kvällen, det har han själv sagt och annan utredning visar det.		
10. I resningsmålet kom det fram en rad nya vittnen som pekade ut Christer Pettersson.	10 a. Högsta domstolen avfärdade den nya bevisningen utan någon egentlig tvekan.	
<i>Särskilt för att det var en ensamagerande gärningsman</i>		
11. Platsen för mordet framstår inte som noga utvald utan som ganska riskfylld för en gärningsman.		
12. Skotten och vapnet tycks närmast tala för att skytten var amatör.	12 a. Granskningskommissionens slutsats är dock (s. 150): ”Enligt vår bedömning ger fakta i denna del inte heller något entydigt underlag för	

	bedömning av om gärningsmannen varit 'professionell', dvs. särskilt skickad för att döda, eller inte."	
13. Granskningskommissionen säger i anslutning till gärningsmannaprofilen (s. 916): "[En analys av helheten av det som ägt rum på mordplatsen] talar så pass tydligt emot ett planlagt attentat, att man beträffande informationen i övrigt, som merendels är mer eller mindre osäker, kan inskränka sig till att söka efter fakta som talar emot denna slutsats. Det finns få fakta av det slaget." Att gärningsmannen kom undan är det som sägs starkast tala emot.		
	21. Åtalet mot CP byggde på att han först var vid Grand och sedan följde efter makarna Palme, tog sig förbi dem och ställde sig vid Dekorimahörnan och väntade. Men inget av vittnena såg någon person som rörde sig så långs Sveavägen. Och bara ett vittne sa sig ha sett mördaren stå vid Dekorimahörnan.	
	22. Vittnet Lars J stod en bit in på Tunnelgatan, före trappan, och såg mördaren komma springande. Han visste vem CP var och hade sett honom många gånger i Rotebro. Han sa att han inte alls hade associerat till CP när han sett mördaren komma.	

	<p>23. CP sa att han var på väg hem till Rotebro med pendeln när mordet begicks. Två personer (Algot Å och Enar H) sa att de sett honom på tider och platser som passade med hans berättelse. I hovrätten bedömdes han ändå inte ha något alibi eftersom personerna kunde ha misstagit sig eller talat osanning.</p>	
	<p>24. Christer Pettersson hade veterligen inte något motiv att döda Olof Palme (se dock p. 3). Hovrätten konstaterade att det såvitt framkommit inte fanns något motiv.</p>	
	<p>25. Skottet mot Olof Palme var perfekt. Det gällde även den kula som användes. Det talar för att gärningsmannen var en van skytt. Christer Pettersson var inte van vid skjutvapen.</p>	
	<p>26. Enligt hovrätten fanns det inte stöd för något antagande att CP hade tillgång till ett vapen på mordkvällen.</p>	
	<p>27. Det var veterligen helt olikt Christer Pettersson att planera ett våldsdåd. Om han begick mordet måste det därför rimligen ha varit en stundens ingivelse.</p>	
	<p>28. Enligt flera vittnen var gärningsmannen annorlunda klädd än CP var den kvällen. Tolv av sexton mordplatsvittnen som säger något om mördarens klädsel säger att han hade en mörk rock eller ulster (Borgnäs 1 s. 52). Christer P. hade bara jackor.</p>	

	29. CP:s försvarare Lars Ekman var övertygad om att CP var oskyldig.	
	30. Lillemor Östlin, "Hinsehäxan", kände CP och personerna omkring honom. Hon var övertygad om att Sigge C, Harri M och Roger Ö försökte sätta dit honom för att få del av belöningen och för att bli av med "en jobbig typ". Hon säger också att Thure Nässén vid ett möte lockade Sigge C, Harri M och Roger Ö med belöningen.	
	31. Anders B sa sig helt säker på att gärningsmannen hade en mörkblå mössa. Det hade CP knappast.	
	41. Allt det övriga som talar för att det var en konspiration, SE eller CA talar samtidigt emot att det var CP.	

2.3 Stig Engström

<i>Bevisning för skuld och förstärkande omständigheter; invändningar mot motbevisningen</i>	<i>Invändningar / bevisning mot</i>	<i>Övrigt / kommentarer / frågor</i>
1. Han var med säkerhet på mordplatsen i samband med att mordet begicks.		
2. Mycket talar för att han ljög om sin roll på mordplatsen efter mordet och att han inte alls var där efter att mordet begicks.	2 a. Det finns flera vittnesmål som talar för att han faktiskt var på mordplatsen efter mordet.	

<p>Han sa t.ex. att han sprang in i gränden efter mördaren, men ingen har sett det. Han sa också att ett vittne verkade beskriva honom, men några sådana anteckningar finns inte. Det finns vidare inget stöd för SE:s berättelse hos vare sig Stefan G, Anna H eller Inge M.</p>		
<p>3. Lars J säger att den bortflyende mördaren kan ha varit Engström.</p>		
<p>4. På krönet ovanför trappan sågs mördaren av Yvonne N, som beskriver en person som i hög grad påminner om Engström.</p>		
<p>5. De signalement som lämnades på gärningsmannen stämmer genomsnittligt sett rätt bra på Engström. Handledsväskan och en keps med öronlappar – båda mycket specifika – nämndes av ett par personer.</p>		
<p>6. Han kom tillbaka till jobbet ”i lagom tid” efter mordet.</p>		
<p>7. Enligt utredningen inifrån Skandia (ABAB-vakterna) var SE ute en stund vid den tid då paret Palme anlände till Grand. SE sa själv att han inte var ute på hela kvällen.</p>		
<p>8. Han samlade på material om mordet och agerade också i övrigt i överensstämmelse med FBI:s erfarenheter av hur mördare ibland agerar. Han infiltrerade t.ex.</p>		

utredningen, sökte uppmärksamhet och uppträdde triumfatoriskt när poliserna visade sig vara på fel spår.		
9. Stefan G sa sig helt säker på att han inte hade sett Stig E, vare sig på mordplatsen eller i närheten av OP, och att Stig E inte var i samtal med LP som han själv sa. Stefan G pekade ut Anna och Karin utan svårigheter.		Fler omständigheter som bör nämnas kan finnas i Lars Larssons genomgång, som enligt vad jag noterat pekar på åtskilliga svagheter i SE:s berättelse. Jag bör skärskåda denna genomgång på s. 145 ff.
<i>Särskilt för att det var en ensamagerande gärningsman</i>		
10. Platsen för mordet framstår inte som noga utvald utan som ganska riskfylld för en gärningsman.		
11. Skotten och vapnet tycks närmast tala för att skytten var amatör.	11 a. Granskningskommissionens slutsats är dock (s. 150): ”Enligt vår bedömning ger fakta i denna del inte heller något entydigt underlag för bedömning av om gärningsmannen varit ’professionell’, dvs. särskilt skickad för att döda, eller inte.”	
12. Granskningskommissionen säger i anslutning till gärningsmannaprofilen (s. 916): ”[En analys av helheten av det som ägt rum på mordplatsen] talar så pass tydligt emot ett planlagt attentat, att man beträffande informationen i övrigt, som merendels är mer eller mindre osäker, kan inskränka sig till att söka efter fakta som talar emot denna slutsats. Det		

finns få fakta av det slaget.” Att gärningsmannen kom undan är det som sägs starkast tala emot.		
	21. Det vore en enorm tillfällighet om han inte visste i förväg att makarna Palme var på väg, kom ut på Sveavägen just ”i rätt tid”, hade en revolver med sig och då snabbt beslöt sig för att skjuta Olof Palme.	
	22. Han förefaller inte ha varit ”rätt personlighetstyp”. Ingen av de personer som kände honom ansåg att han kunde vara mördaren.	
	23. Nästan inget talar för att han hade en pistol på tjänsterummet.	
	24. Anders B sa sig helt säker på att gärningsmannen hade en mörkblå mössa. Det hade inte SE.	
25 a. Men många andra vittnen sa att gärningsmannen gick bakom eller invid paret Palme.	25. Inge M:s berättelse talar för att gärningsmannen stod och väntade.	
	41. Allt det övriga som talar för att det var en konspiration, CP eller CA talar samtidigt emot att det var SE.	

2.4 Christer Andersson

<i>Bevisning för skuld och förstärkande</i>	<i>Invändningar / bevisning mot</i>	<i>Övrigt / kommentarer / frågor</i>
---	-------------------------------------	--------------------------------------

<i>omständigheter; invändningar mot motbevisningen</i>		
1. Stämmer mycket bra med gärningsmannaprofilen. Bl.a. enstöring och har betett sig plötsligt våldsamt.	1 a. Gärningsmannaprofilen tycks ha varit något av ett beställningsjobb, vilket naturligtvis inte i och för sig hindrar att den kan vara riktig.	
2. Ägde en revolver av rätt slag, lämnade inte in den till polisen fast han var medveten om kallelsen. Säger att han sålde den "svart".		
3. Har inte alibi för kvällen, har ändrat sin berättelse från "sjuk" till "sov" och sa sig vara sängliggande dagarna före, under och efter mordet. Utredning finns om att han inte var sängliggande.		
4. Går till brottsplatsen ibland och var bl.a. där på tioårsdagen. Frekventerar ett kafé mittemot.		
5. Mårten Palme såg en man vid Grand som han efteråt tyckte hade sett väldigt skum ut och som han lät rita av. Teckningen stämmer mycket bra med CA. Dennes utseende, hållning och sätt att röra sig stämde också väl med beskrivningarna av gärningsmannen.		
6. Vittnesiakttagelser stämmer med att han kan ha varit på väg hem till Hälsingegatan i Vasastan efter att ha befunnit sig uppe vid Regeringsgatan.		

7. Han hade nyligen förlorat pengar på grund av en skattereform som han skyllde på Olof Palme.		
<i>Särskilt för att det var en ensamagerande gärningsman</i>		
8. Platsen för mordet framstår inte som noga utvald utan som ganska riskfylld för en gärningsman.		
9. Skotten och vapnet talar närmast för att skytten var amatör.	9 a. Granskningskommissionens slutsats är dock (s. 150): ”Enligt vår bedömning ger fakta i denna del inte heller något entydigt underlag för bedömning av om gärningsmannen varit ’professionell’, dvs. särskilt skickad för att döda, eller inte.”	
10. Granskningskommissionen säger i anslutning till gärningsmannaprofilen (s. 916): ”[En analys av helheten av det som ägt rum på mordplatsen] talar så pass tydligt emot ett planlagt attentat, att man beträffande informationen i övrigt, som merendels är mer eller mindre osäker, kan inskränka sig till att söka efter fakta som talar emot denna slutsats. Det finns få fakta av det slaget.” Att gärningsmannen kom undan är det som sägs starkast tala emot.		
	21. Inget knyter honom till brottsplatsen.	

	22. Det finns inte heller någon annan egentlig bevisning mot honom.		
	41. Allt det övriga som talar för att det var en konspiration, CP eller SE talar samtidigt emot att det var CA.		

2.5 Sydafrikaspåret (kanske inkl. visst svenskt deltagande)

<i>Bevisning för skuld och förstärkande omständigheter; invändningar mot motbevisningen</i>	<i>Invändningar / bevisning mot</i>	<i>Övrigt / kommentarer / frågor</i>
1. En sydafrikansk agent säger att den som sköt Palme var väl bekant med hans vanor. Det förekommer i olika sammanhang uppgifter om att den som sköt var sydafrikanen Craig Williamson.		Granskningskommissionen säger på s. 688: ”Sammantaget framstår ’Sydafrika-spåret’ idag som jämförelsevis väl utrett.”
2. En sydafrikansk agent, ”generalen”, sa i ett samtal med Göran Björkdahl (Palmespanare) att Sydafrika var villigt att hjälpa Sverige på vissa villkor, att ”detta är farligt” men att ”länderna borde träffas och ingå något avtal”.		
3. Eugene de Kock, f.d. överste vid sydafrikanska säkerhetstjänsten, berättade i en rättegång mot honom att han hade vetskap om att Craig W. och andra personer i ”operation		

<p>Longreach” låg bakom mordet.</p>		
<p>4. En sydafrikansk representant för ANC, Madi Gray, säger att hon såg Craig Williamson i Stockholm en vecka före mordet i samband med ett möte där Palme talade mot apartheid. Hon säger att hon ”fick en väldigt kall känsla”. Williamson har förnekat att han var i Stockholm då.</p>		
<p>5. Den sydafrikanska apartheidregeringen var mycket uppmärksam på riskerna för en stark internationell rörelse mot apartheid. Birgitta Karlström Dorph, som arbetade som agent för Sverige i Sydafrika, fick bl.a. en kula skjuten in i sitt hem i Sydafrika. Det uppfattades av många som ”ett budskap från regeringen”.</p>		
<p>6. Den sydafrikanska regimen använde ofta våld mot ANC. Bl.a. mördades en kvinna som arbetade för ANC i Paris. Och ANC-kontoret i Stockholm utsattes för en bomb.</p>		
<p>7. Palmes engagemang mot apartheid och för ANC var viktigt internationellt. Han talade bl.a. 1977 i FN:s generalförsamling mot apartheid. Allan Boesak, Dali Tambo, Birgitta Karlström Dorph, Madi Gray och andra som arbetade för ANC vittnar om Palmes stora betydelse för kampen</p>		

<p>mot apartheidsystemet, och om att den sydafrikanska regimen såg Palme som en farlig fiende.</p>		
<p>8. Mycket i kampen mot apartheid handlade om pengar. Och det fanns mycket svenska pengar som skulle användas i arbetet mot den sydafrikanska regimen. Mycket talar för att den svenska regeringen understödde ANC finansiellt.</p>		
<p><u>För samarbete Sydafrika – svenskar</u></p>		
<p>9. Bertil Wedin hade arbetat för den sydafrikanska säkerhetstjänsten sedan 70-talet. Han reste mellan Sverige och Sydafrika men tillbringade mesta delen av tiden i London. I en intervju som Jan Stocklassa gjorde med Wedin under täckmantel sa Wedin bl.a. att han träffade Craig Williamson.</p>		
<p><u>Allmänt för svensk medverkan</u></p>		
<p>10. Det fanns ett starkt Palmehat i Sverige, han sågs av somliga som en förrädare och personer uttalade i olika sammanhang att Palme borde röjas ur vägen. Bland svenskar med högerextrema åsikter som talade om Palme som förrädare fanns Alf Enerström, Viktor Gunnarsson, Bertil Wedin och David Fredin.</p>		

<p>11. I en intervju med Jan Stocklassa 2014 sa Alf Enerström att det var en svensk polis som sköt och att han själv såg poliser som han kände igen i närheten av Sveavägen den aktuella kvällen. Han sa alltså också att han själv rörde sig där i närheten. Att han inte hade alibi bekräftades för Stocklassa av Enerströms dåvarande sambo Gio Petré.</p>		
<p>12. En kvinnlig polis i USA säger att Viktor Gunnarssons död framstod som en avrättning. Det kan ha betydelse genom att flera har uttryckt misstankar om att Gunnarsson ansågs farlig därför att han visste vem mördaren var.</p>		
<p>13. David Fredin, som var assistent åt Alf Enerström, uttalar sig om Palme som förrädare. Han säger bl.a. att han skälade ”för förrädarens död”. I en mejlväxling mellan Fredin och Wedin (se ovan) – 5 000 mejl – nämns Jan Stocklassas efterforskningar och misstankar om att denne jobbade för den ryska säkerhetstjänsten. Fredin säger att Enerström och Wedin kände varandra. Och han säger att ”någon kom till Enerström och talade om att döda Palme”.</p>		
<p><u>Allmänt mot teorin om ”en ensam galning”</u></p>		
<p>14. Flera vittnen såg personer med walkie-</p>	<p>14 a. Granskningskommissionen</p>	

<p>talkies inte långt från mordplatsen under den aktuella kvällen. Det talar för att flera personer var inblandade.</p>	<p>skrev dock: ”Sammantaget bedömer vi inte att de ovan redovisade walkie-talkie-uppslagen tillför utredningen något av mer betydande intresse.”</p>	
<p>15. Flera vittnen såg kända medlemmar i den hemliga organisationen ”Stay behind” i området på mordkvällen. Och flera personer med insikter i säkerhetsfrågor har sagt att det mycket väl kan vara Stay behind som låg bakom mordet.</p>		
<p>16. Skottet mot Olof Palme var perfekt. Det gällde även den kula som användes. Det talar för att gärningsmannen var en van skytt.</p>		
<p>17. Flera omständigheter som talar mot att det var ”en ensam galning” finns angivna nedan i 2.6.</p>	<p>17 a. Granskningskommissionen säger i anslutning till gärningsmannaprofilen (s. 916): ”[En analys av helheten av det som ägt rum på mordplatsen] talar så pass tydligt emot ett planlagt attentat, att man beträffande informationen i övrigt, som merendels är mer eller mindre osäker, kan inskränka sig till att söka efter fakta som talar emot denna slutsats. Det finns få fakta av det slaget.” Att gärningsmannen kom undan är det som sägs starkast tala emot.</p>	
	<p>31. Allt det övriga som talar för att det var CP, SE eller CA talar samtidigt emot Sydafrikaspåret.</p>	

2.6 Annan konspiration

<i>Bevisning för skuld och förstärkande omständigheter; invändningar mot motbevisningen</i>	<i>Invändningar / bevisning mot</i>	<i>Övrigt / kommentarer / frågor</i>
1. Det gjordes en mängd observationer av walkie-talkies i närheten av mordplatsen som inte har fått någon förklaring.	1 a. Granskningskommissionen skrev dock: ”Sammantaget bedömer vi inte att de ovan redovisade walkie-talkie-uppslagen tillför utredningen något av mer betydande intresse.”	
2. Det finns åtminstone fyra vittnesmål om att personer försökte rekrytera någon för att mörda Palme. (Se bl.a. Wall 2 s. 323 ff.)		
3. Palmes överklagande i det s.k. Harvard-ärendet försvann spårlöst från länsrätten samma dag som mordet begicks. Handlingen stals och uppgiften raderades från diariet.	3 a. Det finns en hel del som talar för att det rörde sig om ett ganska bagatellartat brott utan koppling till mordet (Granskningskommissionen s. 693).	
4. Det finns åtminstone tre vittnesmål från mordplatsen som tyder på att Olof Palme talade med mördaren före mordet, vilket kan tala för att han hade lurats i en fälla. (Vittnena är Anders B, Anders D och Christina V.) – Om mördaren stod och väntade tyder det på att han visste att makarna skulle komma på den sidan om Sveavägen.	4 a. Flera andra vittnen berättar om händelseförloppet på ett sådant sätt att det inte förekom något samtal. (Vittnena är Kerstin N och Inge M, och dessutom sa Lisbeth Palme så.)	

<p>5. Det finns flera vittnesmål om möten m.m. strax före mordet där ett attentat mot Olof Palme diskuterades, och det fanns ett dokumenterat hat mot Palme inom vissa grupper. Många såg Palme som en landsförrädare och personer uttalade i olika sammanhang att Palme borde röjas ur vägen. Bland svenskar med högerextrema åsikter som talade om Palme som förrädare fanns Alf Enerström, Viktor Gunnarsson, Bertil Wedin och David Fredin.</p>		
<p>6. Flera personer med insikter i säkerhetsfrågor har sagt att det mycket väl kan vara den hemliga organisationen Stay behind som låg bakom mordet.</p>		
<p>7. Flera vittnen såg kända medlemmar i "Stay behind" i området på mordkvällen.</p>		
<p>8. Flera vittnen säger att makarna Palmes lägenhet var övervakad just före mordet. Mycket tyder på att övervakningen skedde från fastigheten mitt emot, lägenheten ovanför galleriet i gatuplanet. (Se Wall 2 s. 341 ff.)</p>		
<p>9. Skottet mot Olof Palme var perfekt. Det gällde även den kula som användes. Det talar</p>	<p>9 a. Granskningskommissionens bedömning är dock (s. 150): "Enligt vår</p>	

<p>för att gärningsmannen var en van skytt. Och även andra omständigheter talar för att mordet var professionellt utfört.</p>	<p>bedömning ger fakta i denna del inte heller något entydigt underlag för bedömning av om gärningsmannen varit 'professionell', dvs. särskilt skickad för att döda, eller inte.</p>	
<p>10. Två unga finska kvinnor säger att de såg en man som talade i walkie-talkie på finska och sa att han var igenkänd men fick besked att han skulle göra det som skulle göras.</p>		<p>Se bl.a. s. 402 i Granskningskommissionens betänkande.</p> <p>Varför lyckades man inte hitta Dekorimamannen?</p>
<p>11. En flicka "Eva" sa sig ha blivit tilltalad av två engelsktalande män som sa sig vara i Stockholm för att döda Palme.</p>		
<p>12. Flera personer hade hört rykten eller uttalanden under tiden före mordet om att Palme skulle/borde skjutas. Anders Larsson var en sådan person, han skrev ett brev till Rosenbad veckan före mordet.</p>		
<p>13. Ovanligt många människor med anknytning till Palmemordet eller Palmeutredningen har dött unga. Det gäller t.ex. Anders Larssons sagesman, Bo Ståhl, som dog i en hjärtinfarkt 43 år gammal. Denne hade sagt att han inte kunde berätta varifrån han fått uppgifter om att Palme skulle mördas på grund av risk för eget liv. Det</p>		

<p>gäller vidare Anders Larsson själv och Ulf Lingärde.</p>		
<p>14. Det förekom herrmiddagar bland poliser i Gamla Stan åren 1982–84. Där förekom bl.a. hitlerhälsningar och Palmehat. En arrangör var polismannen "Å" (Stellan Åkerbring), som efter mordet ringde till vakthavande befäl på Norrmalmspolisen och utbringade en skål för mordet eller mördaren. Vid middagarna deltog även CG Östling, se p. 15–17.</p>		
<p>15. Polismannen CG Östling var vapenexpert och bedrev vapenhandel sedan han slutat hos polisen strax efter Palmemordet. Han hade en lägenhet ovanför Tunnelgatans trappa och kom ut från sjukhuset dagen för mordet efter en blindtarmsoperation.</p>		
<p>16. En taxichaufför berättade att han plockat upp Östling och en annan man i korsningen Malmskillnadsgatan / Mäster Samuelsgatan 4–5 minuter efter mordet. (Se Wall 2 s. 370.)</p>		
<p>17. Vid husrannsakan hos Östling hittades bl.a. en "Palmekula". Det är oklart vad undersökningen av denna lett fram till. (Se Wall 2 s. 371 ff.)</p>		

<p>18. I en intervju med Jan Stocklassa 2014 sa Alf Enerström att det var en svensk polis som sköt och att han själv såg poliser som han kände igen i närheten av Sveavägen den aktuella kvällen. Han sa alltså också att han själv rörde sig där i närheten. Att han inte hade alibi bekräftades för Stocklassa av Enerströms dåvarande sambo Gio Petré.</p>		
<p>19. En kvinnlig polis i USA säger att Viktor Gunnarssons död framstod som en avrättning. Det kan ha betydelse genom att flera har uttryckt misstankar om att Gunnarsson ansågs farlig därför att han visste vem mördaren var.</p>		
<p>20. David Fredin, som var assistent åt Alf Enerström, uttalar sig om Palme som förrädare. Han säger bl.a. att han skålade ”för förrädarens död”. I en mejlväxling mellan Fredin och Wedin (se ovan) – 5 000 mejl – nämns Jan Stocklassas efterforskningar och misstankar om att denne jobbade för den ryska säkerhetstjänsten. Fredin säger att Enerström och Wedin kände varandra. Och han säger att ”någon kom till Enerström och talade om att döda Palme”.</p>		

<u>Särskilt om misstankarna mot Säpo</u>		
21. Olof Palmes personakt hos Säpo är försvunnen utan att någon förklaring har kunnat lämnas.		Många faktorer nämns som indikationer på Säpos skuld men utan att de platsar som bevisning eller förstärkande omständigheter. T.ex.: 1. Säkerhetstjänsten är ofta inblandad vid politiska mord. 2. Det var Säpo som satte PU på PKK-spåret. 3. Arne Irvell trodde att Säpo låg bakom. 4. En person i sovjetiska säkerhetstjänsten gav PU ett "Säpo-tips". 5. Nyckeln till Palmes kassaskåp var borta. När det borrades upp var det tomt. Säpo hade ansvar för bevakningen av Palme. 6. Ett vittne (Anders Larsson) hade från en bekant fått höra att en person från Säpo sagt att man skulle döda Palme före resan till Moskva.
22. Det fanns sedan många år misstankar mot Palme inom Säpo om att han läckte hemlig information, och den uppfattningen var vanlig där att han på olika sätt agerade i strid med rikets säkerhet. Flera vittnade om att många inom Säpo var hatiska och misstänksamma mot Palme.		
23. Granskningskommissionen upplevde sig motarbetad av Säpo.		
24. Många säpotjänstemän infann sig snabbt på polisens sambandscentral efter mordet, kanske för att övervaka utredningen på		

olika sätt. Denna närvaro tycks Säpo i efterhand ha försökt tona ner.		
25. Ett band med ett inspelat tips överlämnades till Säpo men försvann. – Ett annat tips om vad som sagts vid ett möte i Norrköping i januari 1986 försvann också hos Säpo.		
<u>Särskilt om</u> <u>”landsförrädarspåret”</u>		
26. Många hade en tydlig bild av ett sovjetiskt hot mot Sverige. Palme skulle resa till Moskva senare under året.		Anders Jallais roman ”Landsförrädaren” innehåller ett möjligt landsförrädarsscenario som har koppling till u-båtarna i skärgården 1982. Man kan ha menat att Palme hotade västliga intressen av att ha ett övervakningssystem i Östersjön genom sin idé att göra Norden till en kärnvapenfri zon.
	31. Granskningskommissionen säger i anslutning till gärningsmannaprofilen (s. 916): ”[En analys av helheten av det som ägt rum på mordplatsen] talar så pass tydligt emot ett planlagt attentat, att man beträffande informationen i övrigt, som merendels är mer eller mindre osäker, kan inskränka sig till att söka efter fakta som talar emot denna slutsats. Det finns få fakta av det slaget.” Att gärningsmannen kom undan är det som sägs starkast tala emot.	
	32. Allt det övriga som talar för att det var CP, SE eller	

	CA talar samtidigt emot att det var en konspiration.	
--	--	--

3 *Matematisk bevisvärdering av spåren*

3.1 **Inledning**

I detta avsnitt försöker jag värdera bevisningen för de fem olika misstankarna i syfte att kunna bedöma hur sannolikt det i dag framstår att någon av dem stämmer. Hur sannolikt är det att Christer Pettersson begick mordet, att Stig Engström gjorde det, eller att det är Christer Andersson som är gärningsman? Hur sannolikt är det att Sydafrika låg bakom mordet, eller att det var någon annan konspiration?

För att beräkna dessa sannolikheter använder jag ”Bayes sats” (https://sv.wikipedia.org/wiki/Bayes_sats). Det är en matematisk formel som en person vid namn Thomas Bayes (https://sv.wikipedia.org/wiki/Thomas_Bayes) kom fram till på 1700-talet. Genom formeln kan man bestämma s.k. betingade (villkorliga) sannolikheter. Det betyder att man kan räkna ut hur sannolikt det är att en händelse B inträffar om det redan är känt att händelsen A har inträffat. För bevissituationen i brottmål kan detta uttryckas så att man kan bestämma hur sannolikt det är att en person är skyldig till brottet om ett bevis mot personen med ett visst värde är känt. Och dessutom: Om flera bevis mot personen är kända kan man genom formeln lägga ihop värdet av alla dessa bevis för att komma fram till ett samlat bevisvärde.

Det som gör Bayes sats särskilt användbar för beräkningar av bevisvärdet är att den kan användas för att kombinera värdet av alla möjliga slag av bevis, som t.ex. vittnesmål, fingeravtryck, motiv och annan information.

Men vad man *inte* kan göra med Bayes sats är att bedöma *det matematiska värdet av det enskilda beviset*. Den som använder formeln måste därför själv bedöma t.ex.

- hur sannolikt det är att beviset föreligger om vi utgår från att personen är skyldig och
- hur sannolikt det är att beviset föreligger om vi utgår från att personen är oskyldig.

Vad man *inte heller* kan göra med Bayes sats är att bedöma det matematiska värdet av *omständigheter som talar emot* personens skuld. Jag kallar sådana omständigheter ”negativa bevis” till skillnad från ”positiva bevis” som talar för personens skuld. Man måste därför försöka väga in de negativa bevisen när man bedömer värdet av det enskilda positiva beviset. Vi kan exemplifiera med ett vittne X, en man som säger att han är säker på att han såg A bryta sig in i huset och begå det aktuella inbrottet. Samtidigt finns ett annat vittne Y, en kvinna som säger att hon är nästan säker på att det inte var A som gjorde inbrottet. I ett sådant fall får man försöka bedöma i vad mån Y:s vittnesmål förtar värdet av X:s vittnesmål. Om värdet förtas helt är X:s vittnesmål inget värt och ger inte något utfall alls vid en beräkning med formeln.

De begränsningar som finns i möjligheterna att beräkna sannolikheten för skuld med Bayes sats gör att den nästan inte alls används i domstolarna. En del advokater har dock börjat argumentera med den matematiska beräkningen för att visa att sannolikheten för skuld inte är så stor som man ibland kan förledas att tro när bevisningen granskas översiktligt för en bedömning av om skulden är ”ställd utom rimligt tvivel”. Och detta måste ses som ett särskilt viktigt värde med formeln, då den på det sättet kan ha betydelse för att se till att ingen döms utan bevis som inte bara ser ut att vara tillräckliga utan som faktiskt också är det.

Av betydelse när man använder Bayes sats så som jag gör i denna PM är förstås också att det finns många olika misstänkta. Den samlade sannolikheten för misstänkarna kan naturligtvis inte överstiga 1, vilket innebär att vi kommer att röra oss med relativt låga bevisvärden. Och vid beräkningen av sannolikheten för de fem spår som jag har valt att ta upp i denna PM måste vi också beakta att det inte är säkert att något av dem stämmer. I Granskningskommissionens betänkande (SOU 1999:88) nämns åtminstone tio specifika spår av större eller mindre värde.

I bilaga 2 finns en något utförligare beskrivning av hur Bayes sats används och fungerar.

En särskild svårighet är att bestämma den s.k. *ursprungssannolikheten*, dvs. sannolikheten för skuld när det inte finns någon bevisning alls. Man brukar ange en mycket låg sådan sannolikhet utifrån tanken att alla personer i någorlunda närhet till brottet som utgångspunkt är ungefär lika möjliga som gärningsmän. När det gäller Palmemordet finns den särskilda svårigheten att man måste bestämma sig för hur sannolikt det som utgångspunkt är att mordet begicks av en ensam gärningsman resp. någon som del i en konspiration. Jag har valt att utgå från att dessa båda möjligheter *som utgångspunkt* – dvs. med bortseende från bl.a. gärningsmannaprofilen och brottsanalysen i övrigt – är ungefär lika sannolika.

För att göra beräkningarna hanterliga nöjer jag mig med att ta upp de fem viktigaste bevisen/indicierna för var och en av misstänkarna.

Jag har försökt ta reda på om det finns något sätt att förenkla beräkningarna väsentligt genom att göra dem maskinellt. Men jag har inte lyckats finna någon sådan metod. Den som vet bättre än jag är mycket välkommen att höra av sig.

3.2 Christer Pettersson

3.2.1 Inledning om sannolikhetsberäkningarna

Med hjälp av Bayes sats ska vi nu försöka bedöma styrkan i bevisningen mot Christer Pettersson. Vi ska då stoppa in de viktigaste bevisen mot honom i denna formel:

$$P(A \text{ givet } B) = P(B \text{ givet } A) \times P(A) / [P(B \text{ givet } A) \times P(A) + P(B \text{ givet ej } A) \times P(\text{ej } A)]$$

Denna formel kan i ord uttryckas så här: Sannolikheten för skuld givet en viss omständighet är lika med sannolikheten för att omständigheten föreligger givet skuld gånger ”ursprungssannolikheten” för skuld delat med [sannolikheten för att omständigheten föreligger givet skuld gånger ”ursprungssannolikheten” för skuld plus sannolikheten för att omständigheten föreligger givet oskuld gånger ursprungssannolikheten för oskuld].

A står för att Christer Pettersson är skyldig. P är sannolikheten för detta och B är det bevis som vi ska pröva. Vilken är sannolikheten för att Christer Pettersson är skyldig givet att det beviset finns?

Formeln säger alltså att denna sannolikhet är lika med

– (1) sannolikheten för att omständigheten föreligger givet att Christer Pettersson är skyldig *gånger* (2) den s.k. ursprungssannolikheten för att han är skyldig (alltså sannolikheten om ingen bevisning finns)

delat med

den nyss angivna sannolikheten (1 x 2) *plus* (3 x 4), vilket är (3) sannolikheten för att omständigheten föreligger givet att Christer Pettersson är oskyldig och (4) ursprungssannolikheten för att han är oskyldig.

När man använder formeln för att beräkna *det samlade värdet av flera bevis* måste man räkna med ett bevis i taget. När man har gjort beräkningen för ett bevis går man vidare till nästa, varvid resultatet av den föregående beräkningen inkorporeras i A på så sätt att ursprungssannolikheten, P(A), i den följande beräkningen tar hänsyn till det bevis som användes i den föregående. I det första steget står alltså A för ”skuld utan bevis”, i det andra steget för ”skuld när hänsyn tas till det bevis som användes vid den förra beräkningen” osv.

3.2.2 De viktigaste bevisen och omständigheterna

De fem viktigaste bevisen mot Christer Pettersson är enligt min bedömning dessa:

1. Lisbeth Palme pekade ut honom och sa att hon var säker på sin sak.
2. Fyra personer som var vid biografen Grand strax före mordet sa att en man som de hade sett där liknade Christer Pettersson. Och en man som arbetade i ett gatukök längre ner på den västra sidan av Sveavägen sa sig känna igen Christer Pettersson. Hovrättens slutsats var att det fanns en ”betydande sannolikhet” för att Christer P befann sig utanför biografen när makarna Palme gick därifrån. (Vittnet Lars E var särskilt starkt.)

3. Enligt advokat Pelle Svensson hade ”bombmannen” (Lars Tingström) gett Christer Pettersson i ”uppdrag” att mörda Palme. Här kan finnas ett motiv.

4. Christer Pettersson stämmer bra med den gärningsmannaprofil som gjordes.

5. Christer Pettersson var en våldsam person och skulle kunna begå ett sådant dåd, han hade begått alla möjliga brott tidigare och kände dessutom väl till området vid Tunnelgatan.

De viktigaste omständigheterna som talar emot Christer Petterssons skuld är enligt min bedömning dessa:

1. Det finns en rad omständigheter som allvarligt förringar värdet av Lisbeth Palmes utpekande.
2. Vittnesmålen om Grandmannen och mannen vid kiosken kom först sedan Christer Pettersson blivit misstänkt och vittnena fått se en vittneskonfrontation med honom. Hovrätten skrev att en viss tveksamhet kvarstod.
3. Vittnet Lars J stod en bit in på Tunnelgatan, före trappan, och såg mördaren komma springande. Han visste vem Christer Pettersson var och hade sett honom många gånger i Rotebro. Han sa att han inte alls hade associerat till Christer P. när han sett mördaren komma.
4. Enligt flera vittnen var gärningsmannen annorlunda klädd än Christer Pettersson var den kvällen. Tolv av sexton mordplatsvittnen som säger något om mördarens klädsel säger att han hade en mörk rock eller ulster. Christer Pettersson hade bara jackor.
5. Det finns en rad andra misstankar.

3.2.3 *De värden som ska stoppas in i Bayes sats*

När jag, med beaktande av de omständigheter som talar emot att Christer Pettersson är skyldig, försöker värdera de faktorer som ska bedömas för en beräkning enligt Bayes sats kommer jag fram till följande. (Vad som då avses är spalterna 2 och 4 och den första raden under rubrikraden. Övriga siffror är inlagda efter hand som beräkningarna gjorts.)

	1. Sannolikheten för att omständigheten föreligger givet att Christer Pettersson är skyldig	2. Ursprungssannolikheten för skuld efter beviset	3. Sannolikheten för att omständigheten föreligger givet att Christer Pettersson är oskyldig	4. Ursprungssannolikheten för oskuld efter beviset
--	--	--	---	---

(Ursprungssannolikheten före all bevisning)		0,001		0,999
1. Lisbeth Palmes utpekande	0,9	0,003	0,3	0,997
2. Grandmannen	0,9	0,0067	0,4	0,9933
3. Tingströms uppdrag	0,6	0,01	0,4	0,99
4. Gärningsmannaprofilen	0,8	0,026	0,3	0,974
5. Våldsvverkare	1	0,037	0,7	0,963

3.2.4 De beräkningar som ska göras uttryckta i ord

Beräkningarna ska alltså göras med denna formel: $P(A \text{ givet } B) = P(B \text{ givet } A) \times P(A) / [P(B \text{ givet } A) \times P(A) + P(B \text{ givet ej } A) \times P(\text{ej } A)]$. Den innebär för de fem beräkningarna i denna del följande (P = sannolikheten för).

1. $P(\text{CP skyldig givet LP:s utpekande}) = P(\text{LP:s utpekande givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig utan någon bevisning}) / [P(\text{LP:s utpekande givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig utan någon bevisning}) + P(\text{LP:s utpekande givet att CP är oskyldig}) \times P(\text{CP är oskyldig utan någon bevisning})]$

2. $P(\text{CP skyldig givet bevisningen om Grandmannen}) = P(\text{bevisningen om Grandmannen givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande}) / [P(\text{bevisningen om Grandmannen givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande}) + P(\text{bevisningen om Grandmannen givet att CP är oskyldig}) \times P(\text{CP är oskyldig efter LP:s utpekande})]$

3. $P(\text{CP skyldig givet Tingströms uppdrag}) = P(\text{Tingströms uppdrag givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande och bevisningen om Grandmannen}) / [P(\text{Tingströms uppdrag givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande och bevisningen om Grandmannen}) + P(\text{Tingströms uppdrag givet att CP är oskyldig}) \times P(\text{CP är oskyldig efter LP:s utpekande och bevisningen om Grandmannen})]$

4. $P(\text{CP skyldig givet gärningsmannaprofilen}) = P(\text{gärningsmannaprofilen givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande, bevisningen om Grandmannen och Tingströms uppdrag}) / [P(\text{gärningsmannaprofilen givet att CP är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande, bevisningen om Grandmannen och Tingströms uppdrag}) + P(\text{gärningsmannaprofilen givet att CP är oskyldig}) \times P(\text{CP är oskyldig efter LP:s utpekande, bevisningen om Grandmannen och Tingströms uppdrag})]$

5. $P(\text{CP skyldig givet att han var en våldsvverkare}) = P(\text{CP var en våldsvverkare givet att han är skyldig}) \times P(\text{CP är skyldig efter LP:s utpekande, bevisningen om Grandmannen,})$

Tingströms uppdrag och gärningsmannaprofilen) / [P (han var en våldsverkare givet att CP är skyldig) x P (CP är skyldig efter LP:s utpekande, bevisningen om Grandmannen, Tingströms uppdrag och gärningsmannaprofilen) + P (han var en våldsverkare givet att CP är oskyldig) x P (CP är oskyldig efter LP:s utpekande, bevisningen om Grandmannen, Tingströms uppdrag och han var en våldsverkare)]

3.2.5 *Beräkningarna*

Bayes sats ger för de fem beräkningarna i denna del följande värden.

$$1. P(\text{CP skyldig givet LP:s utpekande}) = 0,9 \times 0,001 / [0,9 \times 0,001 + 0,3 \times 0,999] = 0,0009 / [0,0009 + 0,2997] = 0,0009 / 0,3006 = \text{ca } 0,003$$

$$2. P(\text{CP skyldig givet bevisningen om Grandmannen}) = 0,9 \times 0,003 / [0,9 \times 0,003 + 0,4 \times 0,997] = 0,0027 / [0,0027 + 0,3988] = 0,0027 / 0,4015 = \text{ca } 0,0067$$

$$3. P(\text{CP skyldig givet Tingströms uppdrag}) = 0,6 \times 0,0067 / [0,6 \times 0,0067 + 0,4 \times 0,9933] = 0,00402 / [0,00402 + 0,39732] = 0,00402 / 0,40134 = \text{ca } 0,01$$

$$4. P(\text{CP skyldig givet gärningsmannaprofilen}) = 0,8 \times 0,01 / [0,8 \times 0,01 + 0,3 \times 0,99] = 0,008 / [0,008 + 0,297] = 0,008 / 0,305 = \text{ca } 0,026$$

$$5. P(\text{CP skyldig givet att han var en våldsverkare}) = 1 \times 0,026 / [1 \times 0,026 + 0,7 \times 0,974] = 0,026 / [0,026 + 0,6818] = 0,026 / 0,7078 = \text{ca } 0,037$$

3.2.6 *Slutsats*

Utifrån vad jag känner till och de värderingar jag har gjort av de enskilda bevisen för att använda dem i formeln har jag i det föregående avsnittet beräknat sannolikheten för att Christer Pettersson mördade Olof Palme.

Jag kommer fram till att sannolikheten är ca 0,037 eller, avrundat, ca 4 %.

3.3 Stig Engström

En motsvarande genomgång beträffande Stig Engström leder till följande.

3.3.1 *De viktigaste bevisen och omständigheterna*

De fem viktigaste bevisen mot Engström är enligt min bedömning dessa:

1. Han var med säkerhet på mordplatsen i samband med att mordet begicks.
2. Mycket talar för att han ljög om sin roll på mordplatsen efter mordet och att han inte alls var där efter att mordet begicks. Han sa t.ex. att han sprang in i gränden efter mördaren, men ingen har sett det. Det finns vidare inget stöd för hans berättelse hos de tre i detta sammanhang kanske viktigaste vittnena. Stefan G sa sig helt säker på att han inte hade sett Stig E i närheten av Olof Palme.
3. På krönet ovanför trappan sågs mördaren av Yvonne Nieminen, som beskriver en person som i hög grad påminner om Engström.
4. De signalement som lämnades på gärningsmannen stämmer genomsnittligt sett rätt bra på Engström. Handledsväskan och en keps med öronlappar – båda mycket specifika – nämndes av ett par personer.
5. Enligt utredningen inifrån Skandia (ABAB-vakterna) var Engström ute en stund vid den tid då paret Palme anlände till Grand. Engström sa själv att han inte var ute på hela kvällen.

De viktigaste omständigheterna som talar emot Stig Engströms skuld är enligt min bedömning dessa:

1. Det vore en enorm tillfällighet om han inte visste i förväg att makarna Palme var på väg, kom ut på Sveavägen just ”i rätt tid”, hade en revolver med sig och då snabbt beslöt sig för att skjuta Olof Palme. (Jfr dock p. 5 ovan.)
2. Han förefaller inte ha varit ”rätt personlighetstyp”. Ingen av de personer som kände honom ansåg att han kunde vara mördaren.
3. Det finns väldigt lite som talar för att han hade ett vapen på sitt tjänsterum. (Jfr dock p. 5 ovan.)
4. Det finns flera vittnesmål som talar för att han faktiskt var kvar på mordplatsen efter mordet.
5. Det finns en rad andra misstankar.

3.3.2 *De värden som ska stoppas in i Bayes sats*

När jag, med beaktande av de omständigheter som talar emot att Stig Engström är skyldig, försöker värdera de faktorer som ska bedömas för en beräkning enligt Bayes sats kommer jag fram till följande. (Vad som då avses är spalterna 2 och 4 och den

första raden under rubrikraden. Övriga siffror är inlagda efter hand som beräkningarna gjorts.)

	1. Sannolikheten för att omständigheterna föreligger givet att Stig Engström är skyldig	2. Ursprungssannolikheten för skuld	3. Sannolikheten för att omständigheterna föreligger givet att Stig Engström är oskyldig	4. Ursprungssannolikheten för oskuld
(Ursprungssannolikheten före all bevisning)		0,001		0,999
1. Han var där	1	0,001	1	0,999
2. Mycket talar för att han ljög	1	0,0050	0,2	0,995
3. Nieminens vittnesmål	0,95	0,00946	0,5	0,99054
4. Signalementet	0,9	0,0279	0,3	0,9721
5. Vittnesmål om att han var ute på kvällen	0,8	0,103	0,2	0,897

3.3.3 De beräkningar som ska göras uttryckta i ord

Följande fem beräkningar ska göras.

1. $P(\text{SE skyldig givet att han var där}) = P(\text{Stig E var där givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig utan någon bevisning}) / [P(\text{Stig E var där givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig utan någon bevisning}) + P(\text{SE var där givet att han är oskyldig}) \times P(\text{SE är oskyldig utan någon bevisning})]$

2. $P(\text{SE skyldig givet att mycket talar för lögn}) = P(\text{mycket talar för att Stig E ljög givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där}) / [P(\text{mycket talar för att Stig E ljög givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där}) + P(\text{mycket talar för att Stig E ljög givet att han är oskyldig}) \times P(\text{SE är oskyldig givet att han var där})]$

3. $P(\text{SE skyldig givet Nieminens vittnesmål}) = P(\text{Nieminens vittnesmål givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där och att mycket talar för att han ljög}) / [P$

(Nieminens vittnesmål givet att han är skyldig) x P (SE är skyldig givet att han var där och att mycket talar för att han ljög) + P (Nieminens vittnesmål givet att Stig E är oskyldig) x P (SE är oskyldig givet att han var där och att mycket talar för att han ljög)]

4. $P(\text{SE skyldig givet signalementet}) = P(\text{signalementet givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där, att mycket talar för att han ljög och Nieminens vittnesmål}) / [P(\text{signalementet givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där, att mycket talar för att han ljög och Nieminens vittnesmål}) + P(\text{signalementet givet att Stig E är oskyldig}) \times P(\text{SE är oskyldig givet att han var där, att mycket talar för att han ljög och Nieminens vittnesmål})]$

5. $P(\text{SE skyldig givet vittnesmål om att han var ute}) = P(\text{vittnesmål om att han var ute givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där, att mycket talar för att han ljög, Nieminens vittnesmål och signalementet}) / [P(\text{vittnesmål om att han var ute givet att han är skyldig}) \times P(\text{SE är skyldig givet att han var där, att mycket talar för att han ljög, Nieminens vittnesmål och signalementet}) + P(\text{vittnesmål om att han var ute givet att Stig E är oskyldig}) \times P(\text{SE är oskyldig givet att han var där, att mycket talar för att han ljög, Nieminens vittnesmål och signalementet})]$

3.3.4 Beräkningarna

Bayes sats ger för de fem beräkningarna i denna del följande värden.

$$1. P(\text{SE skyldig givet att han var där}) = 1 \times 0,001 / [1 \times 0,001 + 1 \times 0,999] = 0,001 / [0,001 + 0,999] = 0,001 / 1 = 0,001$$

$$2. P(\text{SE skyldig givet att mycket talar för lögn}) = 1 \times 0,001 / [1 \times 0,001 + 0,2 \times 0,999] = 0,001 / [0,001 + 0,198] = 0,001 / 0,199 = \text{ca } 0,0050$$

$$3. P(\text{SE skyldig givet Nieminens vittnesmål}) = 0,95 \times 0,0050 / [0,95 \times 0,0050 + 0,5 \times 0,995] = \text{ca } 0,00475 / [0,00475 + 0,4975] = 0,00475 / 0,50225 = \text{ca } 0,00946$$

$$4. P(\text{SE skyldig givet signalementet}) = 0,9 \times 0,00946 / [0,9 \times 0,00946 + 0,3 \times 0,99054] = 0,008514 / [0,008514 + 0,2972] = \text{ca } 0,008514 / 0,3057 = \text{ca } 0,0279$$

$$5. P(\text{SE skyldig givet vittnesmål om att han var ute}) = 0,8 \times 0,0279 / [0,8 \times 0,0279 + 0,2 \times 0,9721] = 0,02232 / [0,02232 + 0,19442] = 0,02232 / 0,21674 = \text{ca } 0,103$$

3.3.5 Slutsats

Utifrån vad jag känner till och de värderingar jag har gjort av de enskilda bevisen för att använda dem i formeln har jag i det föregående avsnittet beräknat sannolikheten för att Stig Engström mördade Olof Palme.

Jag kommer fram till att sannolikheten är ca 0,103 eller ca 10 %.

3.4 Christer Andersson

En motsvarande genomgång beträffande Christer Andersson leder till följande.

3.4.1 *De viktigaste bevisen och omständigheterna*

De fem viktigaste bevisen/indicierna mot Andersson är enligt min bedömning dessa:

1. Han ägde en revolver av rätt slag och lämnade inte in den till polisen fast han var medveten om kallelsen. Säger att han sålde den ”svart”.
2. Stämmer mycket bra med gärningsmannaprofilen.
3. Han ändrade sin berättelse om vad han gjorde sent på mordkvällen och sa först att han varit sängliggande dagarna före, under och efter mordet, något som motsades av annan utredning.
4. Mårten Palme såg en man vid Grand som han efteråt tyckte hade sett väldigt skum ut och som han lät rita av. Teckningen stämmer mycket bra med Christer Andersson. Dennes utseende, hållning och sätt att röra sig stämde också väl med beskrivningarna av gärningsmannen.
5. Vittnesiakttagelser stämmer med att mördaren kan ha varit på väg mot Hälsingegatan i Vasastan, där Christer Andersson bodde, efter att ha befunnit sig uppe vid Regeringsgatan.

De viktigaste omständigheterna som talar emot Christer Anderssons skuld är enligt min bedömning dessa:

1. Det finns ingenting som binder honom till brottsplatsen förutom att han bodde relativt nära.
2. Gärningsmannaprofilen tycks ha varit något av ett beställningsjobb, man ”ville ha” en ensam mördare.
3. Det finns en rad andra misstankar.

3.4.2 *De värden som ska stoppas in i Bayes sats*

När jag, med beaktande av de omständigheter som talar emot att Christer Andersson är skyldig, försöker värdera de faktorer som ska bedömas för en beräkning enligt Bayes sats kommer jag fram till följande. (Vad som då avses är spalterna 2 och 4 och den första raden under rubrikraden. Övriga siffror är inlagda efter hand som beräkningarna gjorts.)

	1. Sannolikheten för att omständig	2. Ursprungssannolikheten för skuld	3. Sannolikheten för att omständig	4. Ursprungssannolikheten för oskuld
--	---------------------------------------	--	---------------------------------------	---

	heten föreligger givet att Christer Andersson är skyldig		heten föreligger givet att Christer Andersson är oskyldig	
(Ursprungssannolikheten före all bevisning)		0,001		0,999
1. Lämnade inte in sin revolver	0,95	0,00473	0,2	0,99527
2. Gärningsmannaprofilen	0,95	0,00896	0,5	0,99104
3. Ändrat sin berättelse	0,9	0,0115	0,7	0,9885
4. Mårten Palmes teckning samt utseende, hållning och sätt att röra sig	0,9	0,0255	0,4	0,9745
5. Kan ha varit på väg hem	0,9	0,045	0,5	0,955

3.4.3 De beräkningar som ska göras uttryckta i ord

Formeln innebär för de fem beräkningarna i denna del följande, uttryckt i ord.

1. $P(\text{Christer A skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver}) = P(\text{Christer A lämnade inte in sin revolver givet att han är skyldig}) \times P(\text{Christer A är skyldig utan någon bevisning}) / [P(\text{Christer A lämnade inte in sin revolver givet att han är skyldig}) \times P(\text{Christer A är skyldig utan någon bevisning}) + P(\text{CA lämnade inte in sin revolver givet att han är oskyldig}) \times P(\text{CA är oskyldig utan någon bevisning})]$

2. $P(\text{Christer A skyldig givet gärningsmannaprofilen}) = P(\text{gärningsmannaprofilen givet att CA är skyldig}) \times P(\text{Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver}) / [P(\text{gärningsmannaprofilen givet att CA är skyldig}) \times P(\text{Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver}) + P(\text{gärningsmannaprofilen givet att Christer A är oskyldig}) \times P(\text{CA är oskyldig givet att han inte lämnade in sin revolver})]$

3. $P(\text{Christer A skyldig givet ändrad berättelse}) = P(\text{ändrad berättelse givet att CA är skyldig}) \times P(\text{Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver och gärningsmannaprofilen}) / [P(\text{ändrad berättelse givet att CA är skyldig}) \times P(\text{Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver och gärningsmannaprofilen}) + P$

(ändrad berättelse givet att Christer A är oskyldig) x P (CA är oskyldig givet att han inte lämnade in sin revolver och gärningsmannaprofilen)]

4. P (Christer A skyldig givet Mårten Palmes teckning) = P (teckningen givet att CA är skyldig) x P (Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver, gärningsmannaprofilen och ändrad berättelse) / [P (teckningen givet att CA är skyldig) x P (Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver, gärningsmannaprofilen och ändrad berättelse) + P (teckningen givet att Christer A är oskyldig) x P (CA är oskyldig givet att han inte lämnade in sin revolver, gärningsmannaprofilen och ändrad berättelse)]

5. P (Christer A skyldig givet att han kan ha varit på väg hem) = P (kan ha varit på väg hem givet att CA är skyldig) x P (Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver, gärningsmannaprofilen, ändrad berättelse och teckningen) / [P (kan ha varit på väg hem givet att CA är skyldig) x P (Christer A är skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver, gärningsmannaprofilen, ändrad berättelse och teckningen) + P (CA kan ha varit på väg hem givet att han är oskyldig) x P (CA är oskyldig givet att han inte lämnade in sin revolver, gärningsmannaprofilen, ändrad berättelse och Mårten Palmes teckning)]

3.4.4 Beräkningarna

Bayes sats ger för de fem beräkningarna i denna del följande värden.

1. $P(\text{Christer A skyldig givet att han inte lämnade in sin revolver}) = 0,95 \times 0,001 / [0,95 \times 0,001 + 0,2 \times 0,999] = 0,00095 / [0,00095 + 0,1998] = 0,00095 / 0,20075 = \text{ca } 0,00473$

2. $P(\text{Christer A skyldig givet gärningsmannaprofilen}) = 0,95 \times 0,00473 / [0,95 \times 0,00473 + 0,5 \times 0,99527] = \text{ca } 0,0045 / [0,0045 + 0,4976] = 0,0045 / 0,5021 = 0,00896$

3. $P(\text{Christer A skyldig givet ändrad berättelse}) = 0,9 \times 0,00896 / [0,9 \times 0,00896 + 0,7 \times 0,99104] = 0,008064 / [0,008064 + 0,6937] = 0,008064 / 0,7018 = \text{ca } 0,0115$

4. $P(\text{Christer A skyldig givet Mårten Palmes teckning}) = 0,9 \times 0,0115 / [0,9 \times 0,0115 + 0,4 \times 0,9885] = 0,01035 / [0,01035 + 0,3954] = 0,01035 / 0,40575 = \text{ca } 0,0255$

5. $P(\text{Christer A skyldig givet att han kan ha varit på väg hem}) = 0,9 \times 0,0255 / [0,9 \times 0,0255 + 0,5 \times 0,9745] = 0,02295 / [0,02295 + 0,48725] = 0,02295 / 0,5102 = \text{ca } 0,045$

3.4.5 Slutsats

Utifrån vad jag känner till och de värderingar jag har gjort av de enskilda bevisen för att använda dem i formeln har jag i det föregående avsnittet beräknat sannolikheten för att Christer Andersson mördade Olof Palme.

Jag kommer fram till att sannolikheten är ca 0,045 eller ca 4,5 %.

3.5 Sydafrikaspåret

En motsvarande genomgång beträffande Sydafrikaspåret leder till följande.

3.5.1 *De viktigaste bevisen och omständigheterna*

De fem viktigaste bevisen/indicierna mot Sydafrika är enligt min bedömning dessa:

1. En sydafrikansk representant för ANC, Madi Gray, säger att hon såg Craig Williamson i Stockholm en vecka före mordet i samband med ett möte där Palme talade mot apartheid. Hon säger att hon "fick en väldigt kall känsla". Williamson har förnekat att han var i Stockholm då.
2. Flera sydafrikanska agenter och andra sa att Sydafrika låg bakom mordet.
3. Den sydafrikanska apartheidregeringen var mycket uppmärksam på riskerna för en stark internationell rörelse mot apartheid och Palme var ledande i en sådan rörelse. Många vittnar om att den sydafrikanska regimen såg Palme som en farlig fiende.
4. Den sydafrikanska regimen använde inte sällan våld för att freda sina intressen.
5. Det fanns kopplingar mellan den sydafrikanska säkerhetstjänsten och starkt Palmefientliga grupper i Sverige.

De viktigaste omständigheterna som talar emot Sydafrikas skuld är enligt min bedömning dessa:

1. Inget knyter Sydafrika till mordplatsen och väldigt lite till närvaro i Stockholm vid tiden för mordet.
2. En yrkesmördare stämmer dåligt med gärningsmannaprofilen.
3. Det finns en rad andra misstankar.

3.5.2 *Värden att stoppa in i Bayes sats*

När jag, med beaktande av de omständigheter som talar emot att Sydafrikaspåret stämmer, försöker värdera de faktorer som ska bedömas för en beräkning enligt Bayes sats kommer jag fram till följande. (Vad som då avses är spalterna 2 och 4 och den första raden under rubrikraden. Övriga siffror är inlagda efter hand som beräkningarna gjorts.)

	1. Sannolikheten för att omständigheten föreligger givet att	2. Ursprungssannolikheten för skuld	3. Sannolikheten för att omständigheten föreligger givet att	4. Ursprungssannolikheten för oskuld
--	---	--	---	---

	misstanken mot Sydafrika stämmer		misstanken mot Sydafrika inte stämmer	
(Ursprungssannol ikheten före all bevisning)		0,03		0,97
1. Craig Williamson i Sthlm	0,8	0,0762	0,3	0,9238
2. Flera sydafrikaner angav Sydafrika	0,7	0,1924	0,3	0,8076
3. Palme farlig fiende för regimen	0,9	0,2633	0,6	0,7367
4. Regimen van använda våld	0,9	0,2868	0,8	0,7132
5. Koppling till Palmevriendliga grupper i Sverige	0,5	0,2868	0,5	0,7132

3.5.3 *De beräkningar som ska göras uttryckta i ord*

Formeln innebär för de fem beräkningarna i denna del följande.

1. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm}) = P(\text{Craig W enligt ett vittne var i Stockholm givet att Sydafrikaspåret stämmer}) \times P(\text{Sydafrika är skyldigt utan någon bevisning}) / [P(\text{Craig W enligt ett vittne var i Stockholm givet att Sydafrikaspåret stämmer}) \times P(\text{Sydafrika är skyldigt utan någon bevisning}) + P(\text{Craig W var enligt ett vittne i Stockholm givet att Sydafrika är oskyldigt}) \times P(\text{Sydafrika är oskyldigt utan någon bevisning})]$

2. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att flera sydafrikaner angav sitt land}) = P(\text{flera sydafrikaner angav sitt land givet att Sydafrikaspåret stämmer}) \times P(\text{Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm}) / [P(\text{flera sydafrikaner angav sitt land givet att Sydafrikaspåret stämmer}) \times P(\text{Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm}) + P(\text{flera sydafrikaner angav sitt land givet att Sydafrika är oskyldigt}) \times P(\text{Sydafrika är oskyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm})]$

3. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att Palme var en farlig fiende för regimen}) = P(\text{Palme var en farlig fiende för regimen givet att Sydafrikaspåret stämmer}) \times P$

(Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm och att flera sydafrikaner angav sitt land) / [P (Palme var en farlig fiende för regimen givet att Sydafrikaspåret stämmer) x P (Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm och att flera sydafrikaner angav sitt land) + P (Palme var en farlig fiende för regimen givet att Sydafrika är oskyldigt) x P (Sydafrika är oskyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm och att flera sydafrikaner angav sitt land)]

4. P (Sydafrikaspåret stämmer givet att regimen var van att använda våld) = P (regimen var van att använda våld givet att Sydafrikaspåret stämmer) x P (Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm, att flera sydafrikaner angav sitt land och att Palme var en farlig fiende för regimen) / [P (regimen var van att använda våld givet att Sydafrikaspåret stämmer) x P (Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm, att flera sydafrikaner angav sitt land och att Palme var en farlig fiende för regimen) + P (regimen var van att använda våld givet att Sydafrika är oskyldigt) x P (Sydafrika är oskyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm, att flera sydafrikaner angav sitt land och att Palme var en farlig fiende till regimen)]

5. P (Sydafrikaspåret stämmer givet koppling till Palmefientliga grupper) = P (koppling till Palmefientliga grupper givet att Sydafrikaspåret stämmer) x P (Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm, att flera sydafrikaner angav sitt land, att Palme var en farlig fiende för regimen och att regimen var van att använda våld) / [P (koppling till Palmefientliga grupper givet att Sydafrikaspåret stämmer) x P (Sydafrika är skyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm, att flera sydafrikaner angav sitt land, att Palme var en farlig fiende för regimen och att regimen var van att använda våld) + P (koppling till Palmefientliga grupper givet att Sydafrika är oskyldigt) x P (Sydafrika är oskyldigt givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm, att flera sydafrikaner angav sitt land, att Palme var en farlig fiende till regimen och att regimen var van att använda våld)]

3.5.4 Beräkningarna

Bayes sats ger för de fem beräkningarna i denna del följande värden.

1. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att Craig W enligt ett vittne var i Stockholm}) = 0,8 \times 0,03 / [0,8 \times 0,03 + 0,3 \times 0,97] = 0,024 / [0,024 + 0,291] = 0,024 / 0,315 = 0,0762$

2. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att flera sydafrikaner angav sitt land}) = 0,7 \times 0,0762 / [0,7 \times 0,0762 + 0,3 \times 0,9238] = 0,05334 / [0,05334 + 0,27714] = 0,05334 / 0,27714 = \text{ca } 0,1924$

3. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att Palme var en farlig fiende för regimen}) = 0,9 \times 0,1924 / [0,9 \times 0,1924 + 0,6 \times 0,8076] = \text{ca } 0,17316 / [0,17316 + 0,48456] = 0,17316 / 0,65772 = \text{ca } 0,2633$

4. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet att regimen var van att använda våld}) = 0,9 \times 0,2633 / [0,9 \times 0,2633 + 0,8 \times 0,7367] = 0,23697 / [0,23697 + 0,58936] = 0,23697 / 0,82633 = \text{ca } 0,2868$

5. $P(\text{Sydafrikaspåret stämmer givet koppling till Palmefientliga grupper}) = 0,2868$ (det blir ingen skillnad om värdet är detsamma i spalt 2 och spalt 4)

3.5.5 *Slutsats*

Utifrån vad jag känner till och de värderingar jag har gjort av de enskilda bevisen för att använda dem i formeln har jag i det föregående avsnittet beräknat sannolikheten för att den dåvarande regimen i Sydafrika har ansvaret för mordet på Olof Palme.

Jag kommer fram till att sannolikheten är ca 0,2868 eller ca 29 %.

3.6 Annan konspiration

En motsvarande genomgång beträffande spåret ”annan konspiration” leder till följande.

3.6.1 *De viktigaste bevisen och omständigheterna*

De fem viktigaste bevisen/indicierna för en annan konspiration är enligt min bedömning dessa:

1. Det gjordes en mängd observationer av walkie-talkies i närheten av mordplatsen som inte har fått någon förklaring.
2. Det finns åtminstone fyra vittnesmål om att personer försökte rekrytera någon för att mörda Palme.
3. Det finns flera vittnesmål om möten m.m. strax före mordet där ett attentat mot Olof Palme diskuterades, och det fanns ett dokumenterat hat mot Palme inom vissa grupper. Många såg Palme som en landsförrädare och personer uttalade i olika sammanhang att Palme borde röjas ur vägen.
4. Palmes överklagande i det s.k. Harvard-ärendet försvann spårlöst från länsrätten samma dag som mordet begicks. Handlingen stals och uppgiften raderades från diariet.
5. Olof Palmes personakt hos Säpo är försvunnen utan att någon förklaring har kunnat lämnas.

De viktigaste omständigheterna som talar emot en annan konspiration är enligt min bedömning dessa:

1. En yrkesmördare stämmer dåligt med gärningsmannaprofilen.
2. Det finns en rad andra misstankar.

3.6.2 *Värden att stoppa in i Bayes sats*

När jag, med beaktande av de omständigheter som talar emot att det var fråga om en annan konspiration, försöker värdera de faktorer som ska bedömas för en beräkning enligt Bayes sats kommer jag fram till följande. (Vad som då avses är spalterna 2 och 4 och den första raden under rubrikraden. Övriga siffror är inlagda efter hand som beräkningarna gjorts.)

	1. Sannolikheten för att omständigheterna föreligger givet att det var	2. Ursprungssannolikheten för skuld	3. Sannolikheten för att omständigheterna föreligger givet att det inte var	4. Ursprungssannolikheten för oskuld
--	---	--	--	---

	fråga om en annan konspira- tion		fråga om någon annan konspira- tion	
(Ursprungssannol- ikheten före all bevisning)		0,1		0,9
1. Walkie-talkies	0,9	0,2	0,5	0,8
2. Vittnesmål om rekrytering	0,7	0,2	0,7	0,8
3. Palmehat	0,8	0,2	0,8	0,8
4. Harvard- ärendet försvann	0,1	0,2	0,1	0,8
5. Palmes Säpoakt är borta	0,1	0,2	0,1	0,8

3.6.3 *De beräkningar som ska göras uttryckta i ord*

Formeln innebär för de fem beräkningarna i denna del följande.

1. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att det förekom en massa walkie-talkies}) = P(\text{många walkie-talkies givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet utan någon bevisning}) / [P(\text{många walkie-talkies givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet utan någon bevisning}) + P(\text{många walkie-talkies givet att det inte var en konspiration}) \times P(\text{det var inte någon konspiration när det inte finns någon bevisning})]$

2. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att det förekom rekrytering för att mörda Palme}) = P(\text{rekrytering för att mörda Palme givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies}) / [P(\text{rekrytering för att mörda Palme givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies}) + P(\text{rekrytering för att mörda Palme givet att det inte var en konspiration}) \times P(\text{det var inte någon konspiration trots många walkie-talkies})]$

3. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att det förekom ett omfattande Palmehat}) = P(\text{ett omfattande Palmehat givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies och att det förekom rekrytering för att mörda}) / [P(\text{ett omfattande Palmehat givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies och att det förekom rekrytering för att mörda}) + P(\text{ett omfattande Palmehat givet att det inte var en konspiration}) \times P(\text{det var inte någon konspiration trots många walkie-talkies och att det förekom rekrytering för att mörda})]$

4. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att Harvardärendet försvann}) = P(\text{Harvardärendet försvann givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies, att det förekom rekrytering för att mörda och ett omfattande Palmehat}) / [P(\text{Harvardärendet försvann givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies, att det förekom rekrytering för att mörda och ett omfattande Palmehat}) + P(\text{Harvardärendet försvann givet att det inte var en konspiration}) \times P(\text{det var inte någon konspiration trots många walkie-talkies, att det förekom rekrytering för att mörda och ett omfattande Palmehat})]$

5. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att Säpoakten är borta}) = P(\text{Säpoakten är borta givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies, att det förekom rekrytering för att mörda, ett omfattande Palmehat och att Harvardärendet försvann}) / [P(\text{Säpoakten är borta givet att det var en konspiration}) \times P(\text{en konspiration låg bakom mordet med hänsyn till många walkie-talkies, att det förekom rekrytering för att mörda, ett omfattande Palmehat och att Harvard-ärendet försvann}) + P(\text{Säpoakten är borta givet att det inte var en konspiration}) \times P(\text{det var inte någon konspiration trots många walkie-talkies, att det förekom rekrytering för att mörda, ett omfattande Palmehat och att Harvardärendet försvann})]$

3.6.4 Beräkningar

Bayes sats ger för de fem beräkningarna i denna del följande värden.

1. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att det förekom en massa walkie-talkies}) = 0,9 \times 0,1 / [0,9 \times 0,1 + 0,5 \times 0,9] = 0,09 / [0,09 + 0,45] = 0,09 / 0,54 = 0,167$

2. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att det förekom rekrytering för att mörda Palme}) = 0,7 \times 0,2 / [0,7 \times 0,2 + 0,7 \times 0,8] = ca 0,14 / [0,14 + 0,56] = ca 0,14 / 0,7 = ca 0,2$

3. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att det förekom ett omfattande Palmehat}) = 0,2$ (det blir ingen skillnad om värdet är detsamma i spalt 2 och spalt 4)

4. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att Harvardärendet försvann}) = 0,2$ (det blir ingen skillnad om värdet är detsamma i spalt 2 och spalt 4)

5. $P(\text{en konspiration låg bakom mordet givet att Säpoakten är borta}) = 0,2$ (det blir ingen skillnad om värdet är detsamma i spalt 2 och spalt 4)

3.6.5 Slutsats

Utifrån vad jag känner till och de värderingar jag har gjort av de enskilda bevisen för att använda dem i formeln har jag i det föregående avsnittet beräknat sannolikheten för att mordet på Olof Palme var en konspiration av någon annan än Sydafrika.

Jag kommer fram till att sannolikheten är ca 0,2 eller ca 20 %.

3.7 Sammanfattning av de beräknade bevisvärdena

I mina beräkningar har jag alltså kommit fram till en siffra för vart och ett av spåren, en siffra som ska motsvara sannolikheten, som jag ser den, för de olika misstankarna (spåren).

De värden jag har kommit fram till är dessa:

Christer Pettersson	4 %
Stig Engström	10 %
Christer Andersson	4,5 %
Sydafrikaspåret	29 %
Annan konspiration	20 %
Totalt	67,5 %

Självfallet kan mordet ha begåtts av någon som inte ryms under de fem redovisade spåren. Utifrån beräkningarna kan man kanske säga att sannolikheten för det är ungefär 32,5 % (100 minus 67,5 %). Det kan nämnas att Granskningskommissionen på s. 945 ff. redovisar tre personer (förutom Christer Andersson som också redovisas) som sågs som s.k. GMP-objekt (personer som var särskilt intressanta på grund av bl.a. gärningsmannaprofilen). Beträffande alla dessa tre finns det omständigheter som kan göra att vissa misstankar mot dem känns befogade.

4 Kort bevisbedömning av spåren utan siffror

4.1 Misstankarna mot Christer Pettersson

Det är framför allt Lisbeth Palmes utpekande som talar för att Christer Pettersson är mördaren. Men det finns relativt starka invändningar mot utpekandet, samtidigt som stödbevisningen inte är särskilt stark. Även om vi bortser från andra misstankar är bevisningen mot Christer Pettersson ganska svag.

4.2 Misstankarna mot Stig Engström

Det är framför allt omständigheterna att Stig Engström befann sig på platsen i anslutning till mordet, att det finns en hel del som tyder på att han inte var kvar på platsen efter mordet och att han stämmer relativt väl med de utpekanden som finns som talar för att Stig Engström är mördaren. Men det finns en del som talar för att han faktiskt var kvar på platsen efter mordet, och det är egendomliga tillfälligheter förenade med att han skulle vara mördaren. Även om vi bortser från andra misstankar är bevisningen mot Stig Engström inte stark, om än starkare än den mot Christer Pettersson.

4.3 Misstankarna mot Christer Andersson

Det är framför allt att han stämmer väl med gärningsmannaprofilen och den omständigheten att Christer Andersson ägde ett sådant vapen som mordet begicks med och inte lämnade in det till polisen när det eftersöktes som talar för att Christer Andersson är mördaren. Men det finns inget som knyter honom till platsen vid tidpunkten för mordet, förutom att han bodde ganska nära. Misstankarna mot honom är sammantaget relativt svaga.

4.4 Sydafrikaspåret

Det är framför allt den omständigheten att det finns mycket som tyder på en konspiration mot Olof Palme, uttalanden som har gjorts av sydafrikaner och det faktum att en känd sydafrikansk agent sannolikt var i Stockholm vid tiden för mordet utan att medge det som talar för att Sydafrika ligger bakom mordet. Men det finns inget som knyter någon representant för Sydafrika till mordplatsen, och mycket – bl.a. gärningsmannaprofilen – talar för att brottet begicks av en ”ensam galning”. Bevisningen mot Sydafrika är starkare än bevisningen mot Christer Pettersson, Stig Engström och Christer Andersson men mycket långt ifrån så stark att den skulle räcka för en fällande dom.

4.5 Annan konspiration

Det är framför allt den omständigheten att det finns mycket som tyder på en sammansvärjning mot Olof Palme med koppling till ”svenska intressen”, bl.a. olika personers agerande i anslutning till mordet, som talar för att det rörde sig om en konspiration för att röja Olof Palme ur vägen. Men mycket, bl.a.

gärningsmannaprofilen, talar för att brottet begicks av en ensam gärningsman. Även om vi bortser från andra misstankar är bevisningen för en annan konspiration än Sydafrikaspåret inte särskilt stark, om än starkare än i varje fall bevisningen mot Christer Pettersson och Christer Andersson.

5 *Sammanfattning och slutsatser*

Det viktigaste av det som kan sägas sammanfattningsvis är enligt min mening detta:

1. En beräkning av bevisvärden av det slag som har gjorts i denna promemoria är omgiven av osäkerheter av olika slag även om själva beräkningen är matematiskt oantastlig. Man kan därför inte fästa någon avgörande vikt vid de siffror som beräkningarna resulterar i. Men de ger ändå en tydlig indikation om den ungefärliga nivån på bevisvärdet.
2. I varje fall i den mån beräkningarna stämmer någorlunda med de överväganden som kan göras utifrån ett traditionellt domarperspektiv kan de siffror som framkommer anses ge en hygglig bild av bevisläget. Och beräkningarna stämmer enligt min mening ganska bra med de överväganden som kan göras utifrån ett sådant perspektiv. Jag skulle kanske säga siffran för Sydafrika ter sig något hög och att siffrorna för Christer Pettersson och Christer Andersson känns något låga.
3. Det står helt klart att inget av de fem spåren har sådan bevisstyrka att det finns anledning att säga att det "sannolikt är det spåret som är det riktiga" e.d. Det kan mycket väl vara något av de andra, eller något spår som inte har tagits upp här.
4. Jag välkomnar en diskussion om mina beräkningar och bedömningar. Förhoppningsvis kan en sådan diskussion leda fram till säkrare och bättre bedömningar av bevisvärdet för de olika misstankarna.

Bilaga 1: Några omständigheter som inte tas upp i tabellerna

1 Hur såg mördaren ut och hur var han klädd

Enligt *Lisbeth Palme* var den person hon uppfattade som mördaren stor, kraftig, mörkhårig, i 40-årsåldern, ca 180 cm lång och med ”kompakt” kropp och kort hals. Han var mörk men inte på ett direkt sydländskt sätt, utan håret var mer brunaktigt. Hon uppfattade det som om han hade ett något rundare, fylligare ansikte än ansiktet på den bild som publicerades. Dragen i övrigt, mun och näsa, uppfattade hon som raka. Den korta halsen kan kanske förklaras med att han rörde sig med uppdragna axlar. Mannen hade stirrande blick. Han var iklädd en midje- eller $\frac{3}{4}$ -lång blå eller mörkblå lite ”bullig” täckjacka som gick en bit nedanför midjan. Han hade vidare mörka, troligen grå byxor. När hon såg mannen röra sig gjorde han ett spänstigt vältränat intryck.

Vittnet *Cecilia A* (som åkte i en bil som kördes av Åke L och som inte steg ur den) sa att den man som sköt var något längre än makarna Palme, relativt smal, och att han hade en täckjacksliknande jacka. På huvudet hade han någon form av platt huvudbonad. Hon såg honom springa in i gränden och reagerade på att han tog ovanligt långa steg när han flydde iväg.

Jan A (som kom i en Chevrolet tillsammans med Leif L) berättade att mannen var ca 40 år, över 180 cm lång och sprang smidigt. Han var inte plufsigt tjock men dock kraftig snarare än smal, svarthårig och barhuvad. Mannen var mörklädd med lång sladdrig rock som var öppen och fladdrade. Det var en minst knälång ytterrock.

Enligt *Anders B* (som kom gående alldeles bakom paret Palme och stannade vid ingången till Dekorima) var mannen som sköt klädd i en mörk eller mörkblå stickad mössa som var ihoprullad ett par gånger samt ett mörkt rockliknande plagg som gick ner till knäna. Mannen tog två spänstiga steg åt vänster efter att ha skjutit och försvann. Hans skosulor var vita. – Anders B hade själv en mellanblå täckjacka, bruna byxor och en stickad ljus mössa samt en brun axelremsväska.

Taxichauffören *Anders D* sa att gärningsmannen var 180–185 cm lång, ca 40 år, kraftigt byggd med bred ryggtavla. Anders D såg aldrig ansiktet eller håret och uppfattade inget av utseendet. Mannen sprang dock inte med en yngre mans vighet. Han verkade lite otymplig, nästan klumpig och stel. Han hade en grå herrhatt och en gråaktig ulster med svarta stänk. Ulstern var av normallängd, den räckte till knäna. Den såg ut att vara av ylle och verkade gråaktig med mörka eller svarta inslag. Mannen hade en huvudbonad som var en blandning mellan en Sherlock Holmes-mössa och en vanlig herrhatt. Hatten var långt nerdragen över pannan. Anders D såg inte om mannen hade någon väska eller hur han höll sina händer.

Egon E (som hade varit på Grand med Annika B och gick söderut på andra sidan Sveavägen) berättade att han på ungefär 75 meters avstånd såg en man springa inåt Tunnelgatan samt att mannen var smärt, smal och under medellängd.

Enligt *Ann-Charlott H* (som kom i AD:s taxi) var den man som avlägsnade sig springande 30–40 år gammal, hade ordinär kroppsbyggnad och rätt så rakt kortklippt mörkt hår. Han hade en knälång rock i mörk färg och mörka byxor. Hon kunde inte säga om han hade någon huvudbonad och hon såg inte om han bar på något. Hon såg mannens ansikte men kan inte beskriva det. Hon sa att hon trodde att hon skulle känna igen honom.

Anna H (som kom i AD:s taxi och gav Olof Palme hjärtmassage) såg den man som sprang därifrån i 3–4 sekunder. Hon sa att han var medelålders och hade mörkt hår. Han hade en trekvartslång mörk rock eller jacka; hon är ganska säker på att den var trekvartslång.

Enligt *Hans J* (som körde taxi, en vit Mercedes) såg han en man som sprang uppför trapporna mot David Bagares Gata. Han såg de första tre stegen uppför trapporna i alla fall. Mannen hade mörkt/svart hår, mörka byxor och mörk jacka. Troligtvis var han barhuvad. Hans J kan inte komma på om det var en lång eller en kort jacka. Mannen kan ha haft en mössa, men Hans är osäker på det också. Mannen var ungefär 25 meter bort när Hans först såg honom. Han gjorde en minnesnotering om att mannen hade skäggstubb.

Susanne K (som gick söderut på andra sidan Sveavägen) såg en man försvinna in i Tunnelgatan. Hon såg bara att han var mörklädd.

Susanne L (som satt i Inge M:s bil på andra sidan Sveavägen) sa att hon såg en person rasa ihop och en annan ge sig av inåt Tunnelgatan. Hon såg bara att den flyende mannen hade en mörk halvlång rock.

Charlotte L (som kom i AD:s taxibil) sa att den man som avlossade skotten var 180–185 cm lång och att hon inte har någon säker uppfattning om åldern men att han troligen var 35–45 år gammal. Hon uppfattade inget av utseendet. Han var mörklädd från topp till tå, i en lång rock som var knäppt (för annars skulle den fladdra mer), som var luden och som gick ca 10–15 cm under knäna. Hon kunde inte säga om han hade något på huvudet, men det var mörkt. Han begav sig springande från platsen.

Enligt *Leif L* (som kom i en Chevrolet och stannade vid mordplatsen) var gärningsmannen ca 40 år gammal och ca 180 cm lång. Han var inte plufsigt tjock men kraftig snarare än smal. Leif L trodde att mannen hade en rock som inte gick ända ner till knäna men som – vad Leif trodde – inte var någon jacka. Han var mörkt klädd och hade inte någon huvudbonad. – I ett sent skede sa Leif L att han var till 95 % säker på att det var Christer Pettersson.

Enligt *Inge M* (som satt i sin bil invid Tunnelgatan på andra sidan Sveavägen) var mannen ca 30–40 år (senare sa han 25–45 år) och 180–185 cm lång. Inge M såg inte hårfärgen. Mannen hade en mörk rock som var längre än en jacka. Det var inte en jacka och inte en lång rock, mer en täckrock eller typ parkas, den hade inte någon kapusching. Den var $\frac{3}{4}$ -lång och slutade strax ovanför knäna. Mannen hade en mörk mössa (väldigt mörk). Som Inge M uppfattade det var det någon typ av stickad mössa, grovt stickad som var upprullad, han uppfattade det som en bred kant. Det var ingenting ovanpå mössan, och han uppfattade det inte som en keps. Den var neddragen i skallen till öronen som han uppfattade det, och ner i pannan. Mannen var längre än makarna Palme. Inge M såg inte ansiktet och sa att han trodde att han inte skulle känna igen mannen till utseendet. Däremot skulle han känna igen klädseln.

Enligt *Jan N* (som körde en svart limousin) sprang en man ”som fan” in på Tunnelgatan. Han var ca 180 cm lång, ca 25–30 år gammal, hade ordinär kroppsbyggnad och var mörkhårig. Han hade brun skinnjacka (ej ljus, ej mörk). Han var troligen utlänning eller en mycket mörk svensk. Nilsson såg mannen endast bakifrån.

Ulrika R (som promenerade söderut på andra sidan Sveavägen) såg en man försvinna in på Tunnelgatan. Hon såg bara att han var mörklädd. Men hon såg något fladdra till också.

Lena S (som kom i Anders D:s taxibil) berättade att mannen hade en mörk lång rock som räckte till knäna och som fladdrade till. Hon såg inte om han bar på något. Han sprang iväg inåt Tunnelgatan.

Enligt *Jan-Åke S* (som var ensam i sin BMW) hade den man som försvann inåt Tunnelgatan normal kroppsbyggnad och var av medellängd. Han hade mörk jacka, snarare midjelång än trekvarts-lång. Jan-Åke S kunde inte säga om mannen hade någon huvudbonad och han kunde inte heller säga något om åldern.

Christina V (som promenerade på andra sidan Sveavägen med sin bror Per) såg inte mycket av personen som sprang, bara att klädseln var mörk och att mannen hade något kappliknande på sig. Hon hade för sig att det fladdrade lite men hon var inte säker. Hon hade också för sig att han hade något på huvudet, men visste inte om hon var påverkad av det som hon hade läst.

Per V (som promenerade på andra sidan Sveavägen med sin syster Christina) berättade att han såg en man springa uppför Tunnelgatan. ”Det var någon lång kappa eller rock eller jacka någonting som svängde upp.” Mannen hade mörkt hår kanske. Per kunde inte avgöra om han var barhuvad. Rocken gick ner till knäna, men Per var osäker även på detta.

Lars J (som stod inne vid korsningen Tunnelgatan / Luntmakargatan) berättade: Han såg en man segna ner i korsningen Tunnelgatan – Sveavägen. En man kom springande mot honom och tog trapporna upp från Tunnelgatan. Lars var då ca 15 meter ifrån honom. Lars tvekade men sprang sedan efter, då hade mannen hunnit uppför alla trapporna. Lars mötte ett medelålders par där uppe, de sa att den som kom upp hade sprungit vidare David Bagares gata ner mot Regeringsgatan. Lars sprang vidare en bit men såg inte mannen och vände i stället tillbaka till brottsplatsen. Mannen var 35–40 år och klädd i mörk jacka eller rock. Han hade en keps på huvudet. Lars kunde inte se om han hade något i händerna. Han såg mannen snett bakifrån och såg inte ansiktet. Mannen var tämligen kraftig över axlar och rygg. Uppe på trappan vände sig mannen om och kastade en blick neråt. Inte heller nu kunde Lars urskilja några ansiktsdrag. Han kunde inte heller se om mannen hade skägg eller glasögon.

Yvonne N (som gick David Bagares Gata västerut fram till trappan och sedan ner till Tunnelgatan) berättade: Hon och Ahmed Z hade gått 5–6 steg på David Bagares gata när de såg en man komma på motsatta trottoaren emot dem. Hon fick intrycket att mannen var jagad. Han vände sig om 2–3 gånger. Han sprang inte särskilt fort. Medan han sprang försökte han stoppa ned eller ta ur något ur en väska som han hade i vänster hand. Det var som om han försökte dra upp ett blixtlås. Väskan var 20 x 15 cm stor. Han hade mörk rock, troligen svart, och fladdrande. Den fladdrade mycket och gick ner till knähöjd ungefär. Mannen var mörklädd även i övrigt. Han hade inget skägg, hon såg inte om han hade glasögon. Och hon reagerade inte för om han hade något på huvudet eller ej. Han var 25–35 år gammal, inte tjock, snarare satt eller grov och 175–178 cm lång. Det verkade som om han halkade till vid ett tillfälle.

Enligt *Ahmed Z* (som gick David Bagares Gata västerut fram till trappan och sedan ner till Tunnelgatan) såg han och Yvonne N en man komma emot dem på motsatta

trottoaren av David Bagares gata. Det enda han kunde säga om mannen var att han hade en mörk, troligen svart, knälång rock på sig.

2 *Eventuell kontakt före skotten*

En fråga som har betydelse för bedömningen av bevisningen och vad som skedde är om makarna Palme hade, i någon mening, sällskap av mördaren just före mordet. De vittnen som uttalade sig på ett sätt som kan sägas ha betydelse för den bedömningen sa följande.

Lisbeth Palme berättade att angreppet kom helt utan föregående kontakt med den som sköt. Hon lade under promenaden inte märke till några personer, varken framför eller bakom dem.

Cecilia A (som åkte i en bil som kördes av Åke L och som inte steg ur den) sa att hon tittade sig omkring där de stod på Sveavägen och såg tre personer promenerande på östra sidan av Sveavägen. Två gick före och en något längre person gick strax bakom. De gick i samma takt och så pass nära varandra att Cecilia uppfattade dem som ett sällskap.

Anders B (som kom gående alldeles bakom paret Palme och stannade vid ingången till Dekorima) sa att han såg tre personer framför sig som såg ut att vara i sällskap med varandra. Han uppfattade att det från vänster var en man, en kvinna och en kvinna (stämmer inte med resten) och att mannen höll om kvinnan i mitten. De såg ut att ha trevligt och småpratade. Plötsligt hörde Anders B två smällar från sällskapet, de var då ca tre meter framför honom. Mannen i mitten segnade ner och mannen som sköt försvann in på Tunnelgatan i lugn takt. Själv gömde han sig hastigt i en port i närheten. Han var berusad men han ”fick den bestämda uppfattningen att nämnda sällskap verkade känna varandra och gått tillsammans en längre sträcka samt att kvinnan längst ut mot gatan blev synnerligen förvånad när skotten kom”. Den avvikande mannen höll om Palmes axlar före skotten.

Anders D (som körde taxi) berättade att han stannade för rött vid Tunnelgatan och att han såg tre personer stå och prata med varandra i korsningen, ett par och en man. Just när han kört igång bilen igen hörde han en kraftig smäll från det håll där de tre stod. Han såg en rökflamma från mannens vapen och mannen begav sig springande från platsen.

Nicola F sa att han mötte paret Palme på trottoaren efter att han passerat Adolf Fredriks kyrkogata. Bakom dem, på 5–10 meters avstånd, gick en man i blå jacka. F antog först att det var en säkerhetsvakt. Han hörde två skott när han just hade passerat korsningen med Kammakargatan. När han vände sig om såg han mannen i blå jacka halvvägs inne i en entré. Han kände igen honom på jackans färg.

Åke L (som satt i sin bil vid rött ljus) skulle svänga till vänster på Tunnelgatan. Han berättade att han tittade mot mordplatsen och såg när en person föll i gatan. ”Jag tycker jag ser några personer som står och nån som faller till marken, nån som rusar iväg.”

Charlotte L (som satt i Anders D:s taxibil) sa att hon såg tre personer stå i korsningen. En man sköt ett skott mot den andra mannen. Den man som avlossat skottet begav sig springande från platsen.

Kerstin N (som bodde på andra sidan Sveavägen och tittade ut genom sitt fönster) såg ett par gå över Sveavägen och en man bakom dem. Hon hörde två smällar och tittade på klockan. Den var då 23.22.

Inge M (som satt i sin bil invid Tunnelgatan på andra sidan Sveavägen) berättade så här: Han såg två personer komma gående på trottoaren och en man som kom upp bredvid och bakom dem. Mannen kom ut från väggen (eller ett skyltfönster) där han stod och väntade, han stod där redan innan paret kom. Inge M hade dessförinnan sett mannen komma på yttersidan av trottoaren, runda utsidan av en reklamskylt lite till vänster om Dekorimas port och ställa sig vid skyltfönstret just invid porten. Inge blev direkt misstänksam, för mannen såg ut att vänta på något. Han hade handen i rockens högra ficka. Inge sa till vännerna i bilen att ”nu jävlar snor han handväskan av kärringen”. Helt säker är han inte på uppgiften att mannen stod och väntade vid väggen, men han uppfattade det så. Inge M tror att mannen lade handen på Palmes axel. Han fick en underlig känsla att det skulle bli bråk. Han uppfattade att Palme vände sig om sakta. Sedan hörde Inge M två skott och såg Palme falla omkull. Den som sköt backade sedan lugnt och försiktigt och vände sig om och gick. Han tittade ett par gånger, sedan försvann han och joggade bort, han rusade inte. Inge M såg inte vapnet, bara att mördaren tog upp handen ur höger ficka.

Christina V (som hade varit på bio med sin bror och promenerade på andra sidan Sveavägen) sa att hon såg tre personer stå tillsammans. Hon hörde två skott och såg en man springa iväg utefter Tunnelgatan.

Bilaga 2: Om bevisvärdering med Bayes sats

Det här är en något utförligare beskrivning än den som finns i avsnitt 3.1.

Bayes sats kan beskrivas i symboler så här: $P(A \text{ givet } B) = P(B \text{ givet } A) \times P(A) / [P(B \text{ givet } A) \times P(A) + P(B \text{ givet ej } A) \times P(\text{ej } A)]$

I ord kan satsen beskrivas enligt följande:

Sannolikheten för skuld givet en viss omständighet är lika med sannolikheten för att omständigheten föreligger givet skuld gånger "ursprungssannolikheten" för skuld delat med [sannolikheten för att omständigheten föreligger givet skuld gånger "ursprungssannolikheten" för skuld plus sannolikheten för att omständigheten föreligger givet oskuld gånger ursprungssannolikheten för oskuld].

När man använder denna formel för att beräkna det ackumulerade värdet av flera bevis får man räkna med ett bevis i taget. När man har gjort beräkningen för ett bevis går man vidare till nästa, varvid resultatet av den föregående beräkningen inkorporeras i A på så sätt att ursprungssannolikheten, $P(A)$, i den följande beräkningen tar hänsyn till det bevis som användes i den föregående. I det första steget står alltså A för "skuld utan bevis", i det andra steget för "skuld när hänsyn tas till det bevis som användes vid den förra beräkningen" osv.

Illustration

För att underlätta förståelsen av hur formeln fungerar kan man lägga in en omständighet som är helt irrelevant för bevisvärdet. Anta exempelvis att vi har ett mordfall där vi försöker bedöma värdet av de bevis som finns mot en misstänkt person. Anta vidare att vi har kunnat värdera den samlade hittills beaktade bevisningen så att sannolikheten för att personen är skyldig till mordet är 0,8, alltså 80 %. Vi lägger sedan till det helt irrelevanta "beviset" att vi får krona (inte klave) när vi singlar slant om personens skuld. Och det som vi vill veta är $P(A \text{ givet } B)$, dvs. sannolikheten för skuld sedan vi har tagit hänsyn till detta "bevis". Då får vi dessa värden för de olika faktorerna på den högra sidan om likhetstecknet i formeln:

1. $P(B \text{ givet } A)$, alltså sannolikheten för att det blir krona i slantsinglingen givet att personen är skyldig och givet de tidigare beaktade omständigheterna. Detta blir 0,5. Sannolikheten för att det blir krona är naturligtvis oberoende av skuld och bevis.
2. $P(A)$, alltså sannolikheten för skuld givet de tidigare beaktade bevisen. Den sannolikheten har vi alltså tidigare beräknat till 0,8.
3. $P(B \text{ givet ej } A)$, alltså sannolikheten för att det blir krona i slantsinglingen givet att personen är oskyldig och givet de tidigare beaktade omständigheterna. Detta är 0,5, eftersom sannolikheten för krona i slantsinglingen är oberoende av skuld och bevis.
4. $P(\text{ej } A)$, alltså sannolikheten för oskuld givet de tidigare beaktade bevisen. Denna sannolikhet är 1 minus sannolikheten för skuld givet bevisen, alltså 0,2.

Och uträkningen ger då:

$$P(A \text{ givet krona i slantsinglingen}) = 0,5 \times 0,8 / [(0,5 \times 0,8) + (0,5 \times 0,2)] = 0,4 / [0,4 + 0,1] = 0,4 / 0,5 = 0,8$$

Detta visar, som vi hade anledning att anta, att det ackumulerade bevisvärdet inte påverkas av att vi stoppar in värdet för ett helt irrelevant bevis i formeln. Vi kan undersöka vad som händer om vi i stället stoppar in en irrelevant sannolikhet 1, t.ex. sannolikheten för att det ska bli antingen krona eller klave. Då får vi:

$$P(A \text{ givet krona eller klave i slantsinglingen}) = 1 \times 0,8 / [(1 \times 0,8) + (1 \times 0,2)] = 0,8 / 1 = 0,8$$

Vilka värden ska stoppas in i formeln?

För resultatet av beräkningarna har det naturligtvis stor betydelse vilka värden man stoppar in i formeln. Bayes sats överlämnar åt den som tillämpar formeln att bestämma dessa värden. Det innebär att det ankommer på beräknaren att hitta rimliga värden för tre saker:

- sannolikheten för att omständigheten föreligger givet skuld
- ursprungssannolikheten för skuld
- sannolikheten för att omständigheten föreligger givet oskuld.

Som exempel kan vi ta det tänkta fallet att det har begåtts ett inbrott i A:s villa och att B är misstänkt. Det finns två bevis, varav ett är att vittnet C säger sig nästan helt säker på att han såg B i A:s trädgård vid den aktuella tidpunkten, och det andra är att ett fingeravtryck som identifieras som B:s finns på ett dörrhandtag i villan. B nekar och säger att han aldrig har varit i villan, A säger att B veterligen inte har varit där vid något annat tillfälle.

Låt oss exemplifiera med fingeravtrycket och stoppa in värden för detta bevis i Bayes sats.

Vi ska först fråga oss vilken sannolikheten är för att ett fingeravtryck som identifieras som B:s hittas i villan om B är skyldig. Denna sannolikhet beror på flera saker, t.ex. a) hur noga B har varit med att inte avsätta några fingeravtryck, b) sannolikheten för att identifieringen är fel därför att mätmetoden inte är fullförlitlig och c) sannolikheten för att någon polis har fuskat för att sätta fast B. När vi åsätter ett värde måste vi fråga oss om det finns några omständigheter som kan ge oss ledning för att bedöma dessa sannolikheter. B har ju inte avsatt en mängd fingeravtryck, vilket starkt talar för att han har försökt låta bli, vilket i sin tur talar för att det inte finns något avtryck efter honom även om han är skyldig. Mätmetoden kan vi lita på ganska säkert, den är beprövad och säkrad under många års användning. Frågan om möjligt fusk är vanskligare, den får bedömas utifrån om det finns något som talar för att fusk har förekommit. En omständighet av betydelse för det samlade värdet är hur ofta man hittar fingeravtryck efter inbrottstjuvar.

Det är lätt att man låter sig luras av den omständigheten att det faktiskt fanns ett fingeravtryck som identifieras som B:s i villan och att man därför sätter sannolikheten för högt. Det måste man akta sig för. Men till sist får den som tillämpar formeln använda sina kunskaper och sitt omdöme och helt enkelt tänka efter, beredd på att hans värdering kommer att granskas och kanske kritiseras.

Hur sannolikt är det då att det finns ett fingeravtryck efter tjuven på platsen för inbrottet och att vi hittar det? Om jag tänker efter utifrån det jag vet (vi utgår från att inget tyder på att någon polis har fuskat), och också utgår från att jag inte ska överdriva utan snarare tvärtom, då kommer jag fram till en sannolikhet på ca 0,5. För den som undrar varför den inte lika väl kan vara 0,3 eller 0,7 kan det vara bra att veta att det inte är av någon avgörande betydelse för det samlade utfallet hur just denna sannolikhet bedöms.

Med det angivna värdet som utgångspunkt, 0,5, är det alltså lika sannolikt att vi hittar ett fingeravtryck efter inbrottstjuven som att vi inte gör det.

Den andra sannolikheten som vi ska bedöma är ursprungssannolikheten för B:s skuld. Då ska vi bortse från all bevisning och försöka bedöma hur sannolikt det är att just B är tjuven om vi inte vet något annat om honom eller omständigheterna i övrigt än det som är uppenbart. Vi kanske vet att B är 25 år och bor i den aktuella staden, att staden har 200 000 invånare, att det inte såvitt vi vet härjar någon inbrottsliga i staden, att nästan alla tjuvar är mellan 12 och 35 år gamla och att B är tidigare ostraffad.

Även här är det bra att veta att det inte är av någon avgörande betydelse för det samlade utfallet hur ursprungssannolikheten bedöms. Men om vi vill vara försiktiga i våra beräkningar bör vi se till att inte sätta denna sannolikhet för högt.

Tjuven skulle kunna vara i princip vilken person som helst i stan i den aktuella ålderskategorin, och det skulle också kunna vara någon som kommer från annat håll. Vi kan säga att ursprungssannolikheten för att det är just B är 1 på 100 000, då bör vi kunna vara rimligt säkra på att vi inte överdriver.

Den tredje sannolikheten som vi ska värdera är viktigare därför att den får mycket större betydelse för det samlade utfallet vid beräkningen; så är Bayes sats konstruerad, och tänker man efter kan man ganska lätt förstå att det bör vara så. Frågan om hur sannolikt det är att fingeravtrycket finns där om B är oskyldig är naturligtvis mycket viktigare än ursprungssannolikheten för hans skuld och också mycket viktigare än sannolikheten för att hans fingeravtryck finns där om han är skyldig.

Och vilket värde ska man då åsätta denna sannolikhet? Hur troligt är det att ett fingeravtryck som identifieras som B:s finns i villan fastän han är oskyldig? Ja, det hade ju kunnat avsättas vid något annat tillfälle, men både A och B säger att B inte har varit där. Så den möjligheten kan vi nästan helt bortse från. Något troligare är att fingeravtrycket faktiskt inte är B:s, att identifieringen är på något sätt felaktig. Detta är möjligt men händer i praktiken så gott som aldrig. Det som ter sig möjligt är att det har felat i den mänskliga faktorn, t.ex. genom att någon har fuskat eller gjort ett misstag.

Sammantaget kan vi inte sätta 0 på denna sannolikhet, samtidigt som 0,1 framstår som för högt. Jag skulle välja 0,05. Och då vet jag, att även om denna siffra är mycket viktig så är den sällan helt avgörande eftersom det nästan alltid finns även annan bevisning som säkerställer att utfallet i beräkningen inte blir fel på något avgörande sätt. Detta kan vi lätt visa genom beräkningar där satsen används för olika inmatade värden.

Om det i verkligheten är så att man bara har ett enda bevis och ett mycket starkt sådant, måste man vara betydligt mer omsorgsfull vid åsättandet av denna tredje sannolikhet än jag nu har varit. Oftast är det inte över huvud taget lämpligt att använda Bayes sats i ett sådant fall.

Bilaga 3: Källförteckning*Böcker*

- Borgnäs, Lars, En iskall vind drog genom Sverige, 2006
- Andersson, Lena, Förnuft och högmod, 2011
- Andersson, Lena, Koryféerna, 2022
- Anér, Sven, Palmemordet: Affären Anti Avsan, 2008
- Anér, Sven, Palmemordet: De sammansvurna, 2011
- Axberger, Hans-Gunnar, Statsministermordet, 2022
- Borgnäs, Lars, En iskall vind drog genom Sverige, 2006 (citeras Borgnäs 1)
- Borgnäs, Lars, Nationens intresse, 2011 (citeras Borgnäs 2)
- Borgnäs, Lars, Olof Palmes sista steg, 2020 (citeras Borgnäs 3)
- Ebervall, Lena, och Samuelson, Per E, Bombmannens testamente, 2014
- Frånstedt, Olof, Spionjägaren Del 2, 2014
- Jallai, Anders, Landsförrädaren, 2011
- Johansson, Viking, Mordnatten – vittnenas berättelser, 2016
- Jordås, Jon, Den sista boken om mordet på Olof Palme, 2024
- Lampers, Lars-Olof, Palmemordet – Åter till Sveavägen, 2021
- Larsson, Conny, Nu ska jag upp och skjuta den jäveln, 2015
- Larsson, Lars, Nationens fiende, 2016
- Persson, Leif GW, Faller fritt som i en dröm, 2007
- Pettersson, Thomas, Den osannolika mördaren, 2018
- Poutiainen, Kari och Pertti, Inuti labyrinten – Om mordet på Olof Palme, 1999
- Stocklassa, Jan, Stieg Larssons arkiv – Nyckeln till Palmemordet, 2018
- Tuvheden, Tage, Sanningen – Olof Palmes död 28 februari 1986, 2021
- Wall, Gunnar, Mordgåtan Olof Palme, 2010 (citeras Wall 1)
- Wall, Gunnar, Konspiration Olof Palme, 2015 (citeras Wall 2)

Wall, Gunnar, Huvudet på en påle, 2017 (citeras Wall 3)

Wall, Gunnar, Rättsskandalen Olof Palme, 2023 (citeras Wall 4)

Utredningsbetänkanden

Juristkommissionens rapport om händelserna efter mordet på statsminister Olof Palme (SOU 1987:14)

Rapport av Parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme (SOU 1988:18) – saknar betydelse; ska den ändå vara med i källförteckningen?

Granskningskommissionen, Brottsutredningen efter mordet på statsminister Olof Palme (SOU 1999:88)